ผลของโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายต่อความรู้และพฤติกรรมในนักเรียนแกนนำชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ประภาศรี วงศ์จินดารักษ์

สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มีนาคม 2566

ผลของโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายต่อความรู้และพฤติกรรมในนักเรียนแกนนำชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ประภาศรี วงศ์จินดารักษ์

การค้นคว้าอิสระนี้เสนอต่อมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มีนาคม 2566

ผลของโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายต่อความรู้และพฤติกรรมในนักเรียนแกนนำชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ประภาศรี วงศ์จินดารักษ์

การค้นคว้าอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบ

สินีนาฏ ชาวตระการ ..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.สินีนาฏ ชาวตระการ)

ศักดา พรึงลำภู ..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ศักดา พรึงลำภู)

อักษรา ทองประชุม ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อักษรา ทองประชุม)

วรางคณา นาคเสน ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา นาคเสน)

คณะกรรมการที่ปรึกษา

อักษรา ทองประชุม ..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อักษรา ทองประชุม)

วรางคณา นาคเสน ..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา นาคเสน)

1 มีนาคม 2566

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจากผู้บริหาร คุณครู และนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทรา บรมราชชนนี จังหวัดลำปาง ทั้งกลุ่มบุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้องที่กรุณาสละเวลามาร่วมกิจกรรม และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี ทำให้ได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อักษรา ทองประชุม และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา นาคเสน อาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาเสียสละในการถ่ายทอดความรู้ คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยตรวจสอบและแก้ไขในจุดที่บกพร่องของการค้นคว้าอิสระฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์ ทำให้ผู้วิจัยเกิดทักษะ และกระบวนการทำงานวิจัยเพิ่มมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งต่อไปในอนาคต

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบทุกท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าอิสระ จนทำให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขศาสตร์ทุกท่าน ที่ถ่ายทอดความรู้ ให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำในการเรียนกับผู้วิจัย ตลอดระยะเวลาของการศึกษาในมหาวิทยาลัย จนทำให้ผู้วิจัยเกิดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการค้นคว้าอิสระ และการทำงานต่อไปในอนาคตอย่างเต็มภาคภูมิ

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณครอบครัวของข้าพเจ้า บิดา มารดา พี่สาว น้องสาว สามี และบุตรชาย ที่มอบความรักและกำลังใจตลอดการทำวิจัยนี้จนสำเร็จลุล่วง

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นต้นแบบของโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายในสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นการสร้างแกนนำในการส่งต่อความรู้แก่ผู้อื่น และทำให้อัตราการเกิดโรคติดต่อนำโดยยุงลายในสถานศึกษาลดลง

ประภาศรี วงศ์จินดารักษ์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

หัวข้อการค้นคว้าอิสระ ผลของโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายต่อความรู้และพฤติกรรมในนักเรียนแกนนำชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ผู้เขียน นางสาวประภาศรี วงศ์จินดารักษ์

ปริญญา สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อักษรา ทองประชุม อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา นาคเสน อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

โรคติดต่อนำโดยยุงลายเป็นปัญหาทางสาธารณสุขที่มีอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยโรคสำคัญที่นำโดยยุงลาย ประกอบด้วย โรคไข้เลือดออก โรคติดเชื้อไวรัสซิกา โรคไข้ปวดข้อยุงลาย (ชิคุนกุนยา) จากสถิติการระบาดของโรคติดต่อนำโดยยุงลายในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นครพบว่าพื้นที่ที่มีการระบาดมากที่สุดคือ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำ มีการระบาดของโรคติดต่อนำโดยยุงลายต่อเนื่องทุกปี การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายต่อความรู้และพฤติกรรมในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ นักเรียนแกนนำจำนวน 30 คน วัดผลก่อน – หลังได้รับโปรแกรมฯ(One-Group Pretest – Posttest Design) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย 1) โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมฯทั้งหมด 2 วัน 2) แบบวัดความรู้และแบบวัดพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย 3)แบบบันทึกการสำรวจลูกน้ำยุงลายโดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Wilcoxon- signed rank Test และค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายซึ่งผู้วิจัยสำรวจด้วยตนเองก่อนและหลังการให้โปรแกรมฯ 2 ครั้ง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย และพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) โดยที่ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายก่อนและหลังได้รับโปรแกรมเท่ากับ 4.2±2.7 และ 13.6±0.5 ตามลำดับ และพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายก่อนและหลังได้รับโปรแกรมเท่ากับ 1.8±0.2 และ 2.6±0.1 ตามลำดับ นอกจากนี้ก่อนการให้โปรแกรมฯค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายอยู่ในระดับเสี่ยงสูง (HI = 100, BI = 850 และ CI = 100) หลังการสำรวจครั้งที่ 1 หลังจากการให้โปรแกรมฯค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายลดลงแต่ยังคงอยู่ในระดับความเสี่ยงสูง (HI = 50, BI = 200 และ CI = 23.5) และหลังการสำรวจครั้งที่ 2 ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายลดลงมาอยู่ในระดับความเสี่ยงต่ำ (HI = 0, BI = 0 และ CI = 0)

สรุปได้ว่า โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายที่พัฒนาขึ้น สามารถเพิ่มความรู้และพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายให้แก่นักเรียนแกนนำที่เข้าร่วมโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ซึ่งจะส่งผลต่อการป้องกัน ควบคุมโรคติดต่อนำโดยยุงลายในสถานศึกษาและครัวเรือนต่อไป

คำสำคัญ: โรคติดต่อนำโดยยุงลาย โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ความรู้ พฤติกรรม นักเรียน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Independent Study Title	Effects of Vector-Borne Diseases Prevention and Control Program on Knowledge and Behaviors Among Junior High School Student Leaders, Mueang District, Lampang Province	
Author	Miss Prapasri Wongjindarak	
Degree	Master of Public Health	
Advisory Committee	Asst. Prof. Dr. Aksara Thongprachum	Advisor
	Asst. Prof. Dr. Warangkana Naksen	Co-advisor

ABSTRACT

Vector-borne diseases including Dengue, Zika fever, and Chikungunya, have been a continuously concerned in terms of public health. According to the vector- borne diseases statistics reported by Khelangnakorn Municipality, it was found that Sueksa Songkhro Jitaree School Under the Patronage of the Princess Mother, a boarding school in Lampang Province, had the highest number of Aedes aegypti mosquitoes-transmitted cases. This quasi- experimental research aimed to examine the effects of the vector borne diseases prevention and control program on knowledge and behaviors among thirty high school student leaders. The one- group pretest and posttest design was conducted. The research tools were 1) the vector-borne diseases prevention and control program which was developed documentary research to study relevant documents and literature in order to obtain guidelines in this study, the program was conducted for2 days. and 2) the questionnaires regarding to knowledge and preventive behavior for vector-borne disease.3) the aedes larvae indices form who researcher survey self-evaluation before and after the program was 2 days The data were analyzed using descriptive and inferential statistics including Wilcoxon- signed rank Test. Aedes larvae indices including house index (HI), Breteau index (BI) and container index (CI)were determined before and after delivering the program by researcher.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

The results revealed that the program was significantly increased the knowledge and behavior level of the students ($p<0.001$). The knowledge scores before and after participating in the program were 4.2 ± 2.7 and 13.6 ± 0.5, respectively. The behavior scores before and after participating in program were 1.8±0.2 and 2.6±0.1, respectively. Besides, before using the program, the Aedes larvae index value was at a highrisk level (HI = 100, BI = 850, and CI = 100). After using the program, the Aedes larvae index value decreased but also to the highrisk level at first time of investigation (HI = 50, BI = 200, and CI = 23.5), and at a low level for the second time (HI = 0, BI = 0, and CI = 0).

In conclusion, this vector-borne diseases prevention and control program enabled increase the knowledge and preventive behavior level for high school student leaders which may result in vector-borne diseases prevention and control in the school and household.

Keywords: Vector-borne Diseases, Vector-borne Diseases Prevention and Control Program, Knowledge, Behaviors, Students

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สารบัญ

		หน้า
กิตติกรรมประกาศ		**ค**
บทคัดย่อภาษาไทย		**จ**
ABSTRACT		**ฉ**
สารบัญตาราง		**ฎ**
สารบัญภาพ		**ฏ**
บทที่ 1	**บทนำ**	**1**
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
	1.3 สมมติฐานการวิจัย	4
	1.4 ขอบเขตการวิจัย	4
	1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2	**เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**	**6**
	2.1 โรคติดต่อนำโดยยุงลาย	7
	2.2 วงจรชีวิตยุงลาย	8
	2.3 มาตรการป้องกันควบคุมโรคติดต่อนำโดยยุงลาย	8
	2.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	12
	2.5 บริบทของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง	17
	2.6 โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย	20
	2.7 กรอบแนวคิดและทฤษฎีงานวิจัย	21

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย **23**

3.1 รูปแบบการวิจัย 23

3.2 พื้นที่การวิจัย 23

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 23

3.4 ขนาดตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง 24

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 25

3.6 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ 32

3.7 การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง 33

3.8 การเก็บรวบรวมข้อมูล 33

3.9 การวิเคราะห์ข้อมูล 37

บทที่ 4 ผลการวิจัย **38**

4.1 ข้อมูลทั่วไป 39

4.2 ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย 41

4.3 พฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย 45

4.4 การสำรวจลูกน้ำยุงลาย 50

4.5 การคำนวณลูกน้ำยุงลาย 52

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ **54**

5.1 สรุปผลการวิจัย 54

5.2 อภิปรายผล 56

5.3 ข้อจำกัดของการทำวิจัย 58

5.4 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 58

5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป 59

เอกสารอ้างอิง **60**

ภาคผนวก **64**

ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 65

ภาคผนวก ข เอกสารรับรองจริยธรรมในมนุษย์ 74

ภาคผนวก ค รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ 75

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ง ตัวอย่างของสื่อการสอน ในโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย 76
ภาคผนวก จ รูปภาพที่เกี่ยวข้องในการวิจัย 95
ประวัติผู้เขียน **100**

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	แสดงจำนวนนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง แยกตามชั้นเรียนและเพศ ประจำปี พ.ศ. 2563	20
ตารางที่ 2	กิจกรรมที่ดำเนินการใน 2 วันของโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย	28
ตารางที่ 3	แสดงระยะเวลารายสัปดาห์ในการทำกิจกรรมตามโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย	31
ตารางที่ 4	แสดงระยะเวลาการทำกิจกรรมตามโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย	36
ตารางที่ 5	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย จำแนกตามข้อมูลทั่วไป	39
ตารางที่ 6	แสดงจำนวน และร้อยละ ของคะแนนการวัดความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการได้รับโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย และหลังการรับโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย 20 สัปดาห์	42
ตารางที่ 7	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย 20 สัปดาห์	45
ตารางที่ 8	แสดงจำนวน และร้อยละ ของคะแนนการวัดพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างก่อนการได้รับโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย และหลังการได้รับโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย 20 สัปดาห์	46
ตารางที่ 9	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย 20 สัปดาห์	50
ตารางที่ 10	ตารางแสดงผลการสำรวจลูกน้ำยุงลาย ภายใน 20 สัปดาห์	51
ตารางที่ 11	เปรียบเทียบค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย จากการสำรวจก่อนและหลังการให้โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย 20 สัปดาห์	52

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	วงจรชีวิตยุงลาย	8
ภาพที่ 2	แผนผังโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	19

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

โรคติดต่อที่นำโดยยุงลาย ประกอบด้วยโรคไข้เลือดออก โรคติดเชื้อไวรัสซิกา โรคไข้ปวดข้อยุงลาย(ชิคุนกุนยา) ซึ่งเป็นกลุ่มโรคที่กระทรวงสาธารณสุขให้ความสำคัญเพราะยังเกิดการระบาดอย่างต่อเนื่องทุกปีโดยสาเหตุเกิดจากเชื้อไวรัสเดงกี มียุงลายเป็นพาหะสำคัญในการนำโรค

ในประเทศไทยจากรายงานตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 24 สิงหาคม พ.ศ.2565 พบผู้ป่วยไข้เลือดออกแล้ว 19,380 ราย เสียชีวิต 17 ราย กลุ่มอายุที่พบมากที่สุด คืออายุ 5 - 14 ปี รองลงมาคืออายุ15 - 24 ปี และเด็กแรกเกิด – 4 ปี พบผู้ป่วยกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ จังหวัดที่พบอัตราป่วยสูงสุด 5 ลำดับ ได้แก่ แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ตาก ศรีสะเกษ และอุบลราชธานีตามลำดับ สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสซิกา พบผู้ป่วยในประเทศไทยครั้งแรกในปี พ.ศ. 2555 มีรายงานผู้ป่วยกระจายทุกภาค และมีผู้ป่วยยืนยันเฉลี่ยปีละ5 ราย สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสซิกา ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2565 มีรายงานผู้ป่วยทั่วประเทศ 92 ราย ไม่มีผู้เสียชีวิต กลุ่มอายุที่พบผู้ป่วยมากที่สุดคืออายุ 25 - 34 ปี รองลงมาคืออายุ 15 - 24 ปี ภาคเหนือพบผู้ป่วยมากที่สุด สถานการณ์โรคไข้ปวดข้อยุงลาย ในประเทศไทย ข้อมูลตั้งแต่วันที่ 2 มกราคม - 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2565 พบผู้ป่วยสะสม 318 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 0.4 ต่อประชากรแสนราย ไม่พบผู้เสียชีวิต โดยกลุ่มอายุที่พบมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ อายุ 35 - 39 ปี (คิดเป็นร้อยละ 2.8), อายุ 15-34 ปี (คิดเป็นร้อยละ 2.5) และอายุ 5 - 14 ปี (คิดเป็นร้อยละ2.4) ตามลำดับ (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2565)

จังหวัดลำปางเกิดการระบาด ของโรคไข้เลือดออกทุกปีจากข้อมูลผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2559 - ปี พ.ศ. 2565 พบผู้ป่วยคิดเป็นอัตราป่วย 99.2, 40.1, 44.3, 117.2, 127.6, 5.2 และ 39.4 ต่อประชากรแสนคนตามลำดับ จากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสซิกาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2561 - ปี พ.ศ. 2562 พบผู้ป่วยจำนวน 72 ราย และ8 รายตามลำดับ โรคไข้ปวดข้อยุงลายจากข้อมูลผู้ป่วยตั้งแต่ปี พ.ศ 2562 - ปี พ.ศ. 2565 พบผู้ป่วยคิดเป็นอัตราป่วย 21.4, 69.9, 0.2 และ 0.1 ต่อประชากรแสนคนตามลำดับ (กรมควบคุมโรค, 2565) จากสถิติการระบาดของโรคไข้เลือดออกใน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ตั้งแต่ปี พ.ศ.2557 - ปี พ.ศ. 2565 พบผู้ป่วย คิดเป็นอัตราป่วย 182.2, 71.5, 182.2, 84.9, 100.2, 120.2, 217.9, 33.8 และ120.1 ต่อประชากรแสนคนตามลำดับ

จากข้อมูล ปี พ.ศ.2563 - ปี พ.ศ. 2564 พบผู้ป่วยโรคไข้ปวดข้อยุงลาย จำนวน14 ราย และ 36 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 23.3 และ60.8 ต่อประชากรแสนคนตามลำดับ จากข้อมูลปี พ.ศ.2563 และ ปี พ.ศ. 2565 พบผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสซิกาจำนวน 4 ราย และ2 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 6.6 และ3.3 ต่อประชากรแสนคน โรคที่พบมากที่สุดคือโรคไข้เลือดออกมีอัตราป่วยต่อแสนประชากรซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุขที่กำหนดไว้ให้มีค่าเฉลี่ยไม่เกิน 50 ต่อแสนประชากร พื้นที่ในเขตรับผิดชอบของเทศบาลเมืองเขลางค์นครแบ่งตามชุมชนพบว่าพื้นที่ที่มีโรคไข้เลือดออกระบาดมากที่สุดคือ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2565)

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง เป็นโรงเรียนประจำที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยรับนักเรียนประจำ และไป - กลับรวมถึงการรับนักเรียนด้อยโอกาสบริเวณใกล้เคียงโรงเรียนให้มีโอกาศได้รับการศึกษาด้วย และสถิติการเกิดโรคติดต่อนำโดยยุงลายในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง ปี พ.ศ. 2560 พบนักเรียนป่วยด้วยโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ประกอบด้วย โรคไข้เลือดออกจำนวน 6 ราย ปี พ.ศ. 2562 พบนักเรียนป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกจำนวน 3 ราย โรคติดเชื้อไวรัสซิกา จำนวน 5 ราย โรคไข้ปวดข้อยุงลาย จำนวน 2 ราย ปี พ.ศ. 2563 พบนักเรียนป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกจำนวน 15 ราย โรคไข้ปวดข้อยุงลาย จำนวน 1 ราย โดยช่วงอายุที่พบโรคติดต่อนำโดยยุงลายเฉลี่ย คือ ช่วงอายุ 9 - 15 ปี จำนวน 10 ราย ช่วงอายุ 16 - 21 ปี จำนวน 5 รายและอายุ 50 ปี จำนวน 1 ราย อายุส่วนใหญ่ที่พบอยู่ในช่วงอายุ 13 ปีจำนวน 4 ราย ปี พ.ศ. 2564 พบนักเรียนป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกจำนวน 3 ราย โรคไข้ปวดข้อยุงลาย จำนวน 1 ราย ปี พ.ศ. 2565 พบนักเรียนป่วยโรคไข้เลือดออกจำนวน 24 ราย (งานป้องกันและควบคุมโรคเทศบาลเมืองเขลางค์นคร, 2565) ซึ่งโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง เป็นหนึ่งในโรงเรียนที่ทางเทศบาลเมืองเขลางค์นครได้ให้การสนับสนุนในหลายด้านซึ่งหนึ่งในนั้นคือการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อนำโดยยุงลายที่ผ่านมางานป้องกันและควบคุมโรคเทศบาลเมืองเขลางค์นครได้ดำเนินการได้แก่ การพ่นยาด้วยเครื่องพ่นละอองฝอยละเอียด ULV (Ultra low volume) การสนับสนุนทรายอะเบท และการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพเทศบาลเมืองเขลางค์นครในการจัดทำโครงการป้องกันควบคุมโรคติดต่อนำโดยยุงลายอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้การทำงานควบคุมโรคเชิงรุก ทางกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมจะดำเนินการควบคุมโรคร่วมกับศูนย์บริการสาธารณสุขในพื้นที่โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของศูนย์บริการสาธารณสุขบ้านโทกหัวช้าง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

จะได้รับการประสานและส่งต่อข้อมูลจากโรงพยาบาลลำปางหากพบผู้ติดเชื้อจากโรคติดต่อนำโดยยุงลาย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจะลงพื้นที่ร่วมกับนักเรียน บุคลากรในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง เพื่อทำการ Big cleaning day ก่อนพ่นยาโดยการสนับสนุนจากเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าพบการระบาดของโรคติดต่อนำโดยยุงลายอย่างต่อเนื่องทุกปี แม้มีการดำเนินการเฝ้าระวังและควบคุมโรค รวมทั้งกิจกรรมส่งเสริมการป้องกันโรค ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขซึ่งประจำอยู่ในพื้นที่ พบว่าในพื้นที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง ซึ่งมีนักเรียนอยู่ประจำเป็นจำนวนมากและพบการระบาดในกลุ่มนักเรียน นอกจากนี้ ไม่พบการทำวิจัย หรือการใช้โปรแกรมเพื่อส่งเสริมความรู้และพฤติกรรมของนักเรียนในกลุ่มดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะใช้โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายต่อความรู้และพฤติกรรม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อสนับสนุนแนวทางการควบคุมโรคอย่างยั่งยืน เนื่องด้วยการควบคุมโรคที่ปฏิบัติเป็นประจำไม่สามารถลดอัตราการเกิดโรคติดต่อนำโดยยุงลายได้โดยโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ที่ถูกต้องในเรื่องของวงจรชีวิตยุง การป้องกันตนเองจากโรคติดต่อนำโดยยุงลายการปฏิบัติตนหากป่วยเป็นโรคติดต่อนำโดยยุงลาย การใช้ยา การดูแลสภาพแวดล้อมเพื่อไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย การคำนวณค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย เพื่อให้ทราบถึงความเสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ซึ่งนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติหรือบอกต่อให้เพื่อนนักเรียน และหากเกิดการระบาดของโรคติดต่อนำโดยยุงลายในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง นักเรียนจะสามารถระลึกถึงความรู้ที่ได้รับและนำไปปฏิบัติจนเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อลดอัตราการเกิดโรคติดต่อนำโดยยุงลายในโรงเรียนอีกทั้งยังอาจใช้เป็นต้นแบบการดำเนินการให้แก่โรงเรียนประจำอื่นต่อไปได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ต่อความรู้ และพฤติกรรมในนักเรียนแกนนำชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

1.2.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความรู้ก่อนและหลังรับโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายในนักเรียนแกนนำชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมก่อนและหลังรับโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายในนักเรียนแกนนำชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

3. เพื่อเปรียบเทียบค่าดัชนีความชุกของลูกน้ำยุงลาย ก่อนและหลังรับโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายในนักเรียนแกนนำชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย มีระดับความรู้หลังได้รับโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย มากกว่าก่อนได้รับโปรแกรม

2. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย มีคะแนนพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย หลังได้รับโปรแกรมดีว่าก่อนได้รับโปรแกรม

3. ค่าดัชนีความชุกของลูกน้ำยุงลาย หลังการรับโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายน้อยกว่าก่อนได้รับโปรแกรม

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาผลของโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายที่มีต่อความรู้และพฤติกรรมในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ซึ่งมีระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัยตามโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย 20 สัปดาห์ ตั้งแต่ วันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ 2565 - วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2565

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

โรคติดต่อนำโดยยุงลาย หมายถึง โรคที่เกิดจากยุงลายเป็นพาหะนำโรค ประกอบด้วย โรคไข้เลือดออก โรคติดเชื้อไวรัสซิกา โรคไข้ปวดข้อยุงลาย (ชิคุนกุนยา)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย หมายถึง โปรแกรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย สำหรับนักเรียนแกนนำชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องกิจกรรมประกอบด้วยการอบรมให้ความรู้ การเปิดสื่อวีดิทัศน์ การจัดมุมให้ความรู้ การสำรวจลูกน้ำยุงลาย การฝึกคำนวณค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย การฝึกสถานการณ์สมมติในการนำเสนอหน้าชั้นเรียนการแบ่งกลุ่มคิดวิเคราะห์ อุปสรรคปัญหาการระบาดของโรคติดต่อนำโดยยุงลายในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

นักเรียน หมายถึง นักเรียนแกนนำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่เข้าร่วมการวิจัย

ความรู้ หมายถึง ความจำ ความเข้าใจ จนสามารถระลึกได้ในระดับที่สามารถวิเคราะห์แยกแยะเมื่อต้องการใช้ความรู้ เกี่ยวกับเรื่อง การป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ของนักเรียนแกนนำโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่เข้าร่วมการวิจัย ประเมินจากแบบวัดความรู้การป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายที่พัฒนาขึ้นจากการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

พฤติกรรม หมายถึง การปฏิบัติตัวของนักเรียนแกนนำโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่เข้าร่วมการวิจัยในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายทั้งต่อตนเอง และการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการมีสุขภาพที่ดี หรือกรณีป่วยด้วยโรคติดต่อนำโดยยุงลาย สามารถดูแลตนเองได้อย่างถูกวิธี ประเมินจากแบบวัดพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ที่พัฒนาขึ้นจากการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ค่าดัชนีความชุกของลูกน้ำยุงลาย หมายถึง ค่าวัดความชุกชุมของลูกน้ำยุงลายที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผลจากการสำรวจ เพื่อบอกถึงระดับความเสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อนำโดยยุงลาย (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2565)

House Index (HI) เป็นค่าที่ใช้วัดจำนวนอาคารที่พบลูกน้ำ (Positive house) ให้แนวคิดที่เกี่ยวกับร้อยละของอาคารที่พบลูกน้ำ และประชากรที่เสี่ยงต่อการเป็นโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

Breteau index (BI)เป็นค่าประมาณความชุกชุมของลูกน้ำยุงลาย เพราะเป็นค่าที่ได้จากจำนวนภาชนะที่พบลูกน้ำยุงลาย ต่ออาคารที่ทำการสำรวจ จากค่าเหล่านี้จะทำให้ทราบจำนวนภาชนะที่พบลูกน้ำยุงลายในอาคาร 100 หลัง หรือจำนวนภาชนะที่พบมีลูกน้ำยุงลายทั้งหมดในพื้นที่นั้นโดยประมาณ

Container index (CI)เป็นค่าร้อยละของภาชนะน้ำขังที่พบลูกน้ำยุงลาย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ต่อความรู้และพฤติกรรม ในนักเรียนแกนนำชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม โดยมีเนื้อหาครอบคลุมหัวข้อดังต่อไปนี้

2.1 โรคติดต่อนำโดยยุงลาย

- 2.1.1 โรคไข้เลือดออก
- 2.1.2 โรคติดเชื้อไวรัสซิกา
- 2.1.3 โรคไข้ปวดข้อยุงลาย (ชิคุนกุนยา)

2.2 วงจรชีวิตยุงลาย

2.3 มาตรการป้องกันควบคุมโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

- 2.3.1 มาตรการ 5 ป 1 ข
- 2.3.2 มาตรการ 3 เก็บ 3 โรค
- 2.3.3 การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อนำโดยยุงลายในสถานศึกษา
- 2.3.4 แนวทางการจัดการพาหะนำโรคแบบผสมผสานสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

- 2.4.1 ทฤษฎีความรู้
- 2.4.2 ทฤษฎีพฤติกรรม
- 2.4.3 ทฤษฎีการเรียนรู้
- 2.4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5 บริบทโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง

2.6 โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

2.7 กรอบแนวคิดและทฤษฎีงานวิจัย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2.1 โรคติดต่อนำโดยยุงลาย

ความหมาย

เป็นโรคที่ทำให้เกิดความเจ็บป่วยแก่คนที่ถูกยุงลายที่เป็นแมลงพาหะนำโรคกัดจนเกิดการเจ็บป่วย ซึ่งโรคติดต่อที่นำโดยยุงลายประกอบด้วย โรคไข้เลือดออก โรคติดเชื้อไวรัสซิกา โรคไข้ปวดข้อยุงลาย (ชิคุนกุนยา) โดยความรุนแรงของโรคขึ้นกับปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ อายุ โรคประจำตัว (สำนักโรคติดต่อนำโดยแมลง กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2560)

2.1.1 โรคไข้เลือดออก: สาเหตุ: เกิดจากเชื้อไวรัสเดงกี (Dengue Virus) ซึ่งมี 4 ชนิดคือ ชนิดที่ 1 ชนิดที่ 2 ชนิดที่ 3 และชนิดที่4

ผลกระทบ: เศรษฐกิจและสังคม การเรียน การทำงาน และอาจทำให้เสียชีวิต

การแพร่กระจายของโรค: แพร่เชื้อโดยยุงลายไปกัดคนป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก เชื้อจะพักตัวในยุง แล้วเมื่อยุงนั้นไปกัดคนอื่น หลังจากได้รับเชื้อแล้ว 5 - 8 วัน จึงมีอาการ

อาการ: ไข้สูงลอย ปวดเมื่อย เบื่ออาหาร ปวดศีรษะ หน้าแดง ตาแดง อาจมีผื่นขึ้นตามแขนขาตามตัว มือเท้าเย็น ชีพจรเต้นเร็วแต่เบา อาจมีเลือดออก เช่น เลือดกำเดาไหล อาเจียนหรือถ่ายเป็นเลือด

การรักษา: รักษาตามอาการที่เป็น และยังไม่มีวัคซีนป้องกัน

2.1.2 โรคติดเชื้อไวรัสซิกา (Zika Fever): สาเหตุ: เกิดจากการติดเชื้อไวรัสซิกา (Zika Virus - ZIKV)

ผลกระทบ: ส่งผลต่อระบบสมอง โดยเฉพาะเด็กในครรภ์ที่มารดาได้รับเชื้อขณะตั้งครรภ์ ทารกอาจเกิดมามีความผิดปกติเช่น สมองเล็ก แคราะแกร็น พัฒนาการช้า ตัวเล็ก ไม่ปกติ

การแพร่กระจายของโรค: แพร่เชื้อโดยยุงลายที่มีเชื้อและไปกัดคนหลังจากได้รับเชื้อแล้วจะมีระยะฟักตัว 3 - 12 วัน จึงจะมีอาการป่วย

อาการ: ปวดศีรษะ เยื่อบุตาอักเสบ มีไข้อ่อนเพลีย มีผื่นแดง ปวดกล้ามเนื้อ ปวดข้อ

การรักษา: รักษาตามอาการที่เป็น และยังไม่มีวัคซีนป้องกัน

2.1.3 โรคไข้ปวดข้อยุงลาย (Chikungunya): สาเหตุ: เกิดจากเชื้อไวรัสชิคุนกุนยา

ผลกระทบ: ทำให้ผู้ป่วยปวดตามข้อมาก ทำงานไม่ได้เป็นระยะเวลานาน

การแพร่กระจายของโรค: แพร่เชื้อโดยยุงลายสวน และยุงลายบ้านที่มีเชื้อและไปกัดคนหลังจากได้รับเชื้อแล้วจะใช้เวลา 1 - 12 วัน จึงจะมีอาการป่วย แต่ที่พบบ่อยคือ 2 - 3 วัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

อาการ: ปวดข้อจากอวัยวะหนึ่งไปยังอวัยวะหนึ่ง เช่น จากข้อมือ ไปข้อเท้า เลื่อนปวดไปทั้งตัว อาจมีผื่นคันและปวดมาก

การรักษา: รักษาตามอาการที่เป็น และยังไม่มีวัคซีนป้องกัน

2.2 วงจรชีวิตยุงลาย

ยุงลาย (Aedes aegypti) ออกลูกเป็นไข่ ครั้งละ 50 – 150 ฟอง โดยชอบวางไข่ในภาชนะที่มีน้ำขัง ที่เป็นน้ำนิ่งและค่อนข้างสะอาด ไข่ยุงใช้เวลาเพียง 2 - 3 วัน ก็จะฟักออกเป็นลูกน้ำ ก่อนจะเติบโตเป็นตัวโม่ง และยุงตัวเต็มวัยต่อไปโดยใช้เวลาทั้งหมดเพียง 1 - 2 สัปดาห์

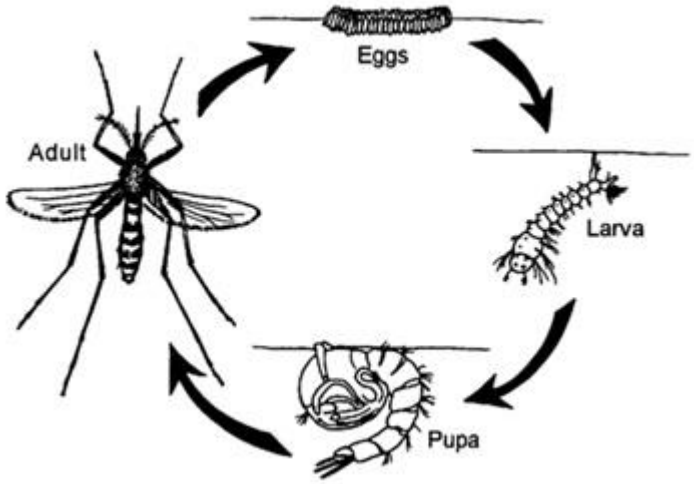

ภาพที่ 1 วงจรชีวิตยุงลาย

หมายเหตุ: จาก วงจรชีวิตยุงลาย, สำนักโรคติดต่อนำโดยแมลง กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2.3 มาตรการป้องกันควบคุมโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อนำโดยยุงลาย สามารถป้องกันได้ทั้งในส่วนของตัวบุคคลและสภาพแวดล้อม โดยใช้มาตรการของกระทรวงสาธารณสุข (สำนักโรคติดต่อนำโดยแมลง กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2560) ได้แก่

2.3.1 มาตรการ 5 ป 1 ข คือ ปิดฝาภาชนะให้สนิทป้องกันยุงลายเข้าไปวางไข่ ปล่อยปลากินลูกน้ำยุงลาย เปลี่ยนน้ำในภาชนะที่ปิดไม่ได้ ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลาย ปฏิบัติเป็นประจำอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกวัน ขัดล้างไข่ในภาชนะที่มีน้ำขังเพื่อกำจัดไข่ยุงลาย

2.3.2 มาตรการ 3 เก็บ 3 โรค คือ เก็บบ้านให้ปลอดโปร่งเพื่อไม่ให้ยุงลายเกาะพัก เก็บขยะและเศษภาชนะที่อาจเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายได้ เก็บน้ำ ปิดฝาให้มิดชิดไม่ให้ยุงลายไปวางไข่ ภาชนะที่ปิดน้ำไม่ได้ให้ปล่อยน้ำทิ้ง หรือเปลี่ยนน้ำเป็นประจำทุกสัปดาห์ เพื่อป้องกัน 3โรค คือ โรคไข้เลือดออก โรคติดเชื้อไวรัสซิกา โรคไข้ปวดข้อยุงลาย

2.3.3 การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อนำโดยยุงลายในสถานศึกษา

การป้องกันและควบคุมโรคในโรงเรียนเป็นมาตรการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกในโรงเรียน ที่หน่วยงานและชุมชนต้องร่วมมือกันเฝ้าระวัง ป้องกันต่อเนื่องตลอดฤดูฝนดังนี้

1. การเฝ้าระวังผู้ป่วยสงสัยโรคไข้เลือดออกต้องเฝ้าระวังทั้งในกลุ่มเด็กนักเรียน ครู และเจ้าหน้าที่ของสถานศึกษา โดยมีนิยามผู้ป่วยสงสัยโรคไข้เลือดออกดังนี้

- เด็ก มีอาการไข้เฉียบพลันและสูงลอยเกินกว่า 2 วัน อ่อนเพลีย อาจมีผื่น หน้าแดงๆ หรือคลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้อง
- ผู้ใหญ่ มีอาการไข้เฉียบพลันและสูงลอยเกินกว่า 2 วัน อ่อนเพลีย กินได้น้อย หรือคลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้อง
- หากมีเด็กลาป่วยนานเกินกว่า 2 วัน ควรติดตามสอบถามอาการป่วยของเด็กกับผู้ปกครอง เพื่อพิจารณาว่าเข้ากับอาการของโรคไข้เลือดออกหรือไม่
- หากพบผู้ป่วยที่เข้านิยามผู้ป่วยสงสัยดังกล่าว ต้องรีบส่งตัวไปรับการตรวจวินิจฉัยและรักษาที่โรงพยาบาล และแจ้งสถานพยาบาลของรัฐ หรือสำนักงานสาธารณสุขที่อยู่ใกล้สถานศึกษาทันที
- ห้ามจ่ายยาลดไข้ชนิดลดการอักเสบ (NSIADs) เช่น ไอบรูโปรเฟน แอสไพริน ให้ผู้ป่วยรับประทาน

2. การควบคุมยุงลายในสถานศึกษาในระยะซึ่งเป็นช่วงเริ่มเปิดภาคการศึกษา ทุกสถานศึกษาควรดำเนินการลดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ทั้งในพื้นที่อาคารเรียนและบ้านพักครูในโรงเรียนเพื่อป้องกันการระบาดของโรคก่อนเข้าฤดูฝนดังนี้

- ประสานเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เพื่อกำหนดวันเวลาที่จะดำเนินการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

- ร่วมกันดำเนินการสำรวจและทำลายแหล่งน้ำขัง กำจัดเศษภาชนะที่ไม่ได้ใช้งานและมีน้ำขัง เช่น เศษขยะ พลาสติก ขยะ โฟม เศษกระถาง ยางรถยนต์ คว่ำจานรองกระถางทั้งหมดหากพบน้ำขัง โดยให้นักเรียนและเจ้าหน้าที่ในโรงเรียนมีส่วนร่วมและทำอย่างต่อเนื่องสัปดาห์ละครั้ง
- สำรวจภาชนะกักเก็บน้ำใช้ เช่นถังรองน้ำ โอ่ง แท้งค์น้ำในห้องสุขา ขัดล้างทำความสะอาดและเปลี่ยนถ่ายน้ำพร้อมทั้งใส่ทรายกำจัดลูกน้ำให้ทั่วทุกภาชนะ ใส่ปลากินลูกน้ำ เช่น ปลาหางนกยูง ปลากระดี่ในอ่างต้นไม้น้ำ
- งดการใช้แจกันใส่น้ำปลูกต้นไม้ พลูด่าง หรือแจกันดอกไม้สด ซึ่งจะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายที่อยู่ใกล้ตัว
- สื่อสารให้ความรู้ เรื่องอาการป่วยที่ต้องสงสัยโรคไข้เลือดออกให้นักเรียนได้รับทราบถึงอาการที่ต้องไปรับการตรวจวินิจฉัย และรักษาที่โรงพยาบาล
- จัดทำบอร์ดประชาสัมพันธ์ความรู้ในการจัดการแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายให้นักเรียนได้รับความรู้
- เก็บแล้วแยกขยะพลาสติกขาย นอกจากช่วยรักษาความสะอาดในโรงเรียนแล้วยังเป็นการกำจัดเศษภาชนะพลาสติกที่ถูกทิ้งไว้จนกลายเป็นแหล่งน้ำขัง และแหล่งเพาะพันธุ์ยุงในฤดูฝน
- เปลี่ยนแจกันใส่น้ำเป็นแจกันใส่วัสดุอื่นๆ เช่นดิน ดินวิทยาศาสตร์
- เปลี่ยนมาใช้ถังที่สามารถล้างและคว่ำไว้ไม่ให้น้ำขังได้ทุกสัปดาห์

2.3.4 แนวทางการจัดการพาหะนำโรคแบบผสมผสานสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลักการป้องกันและควบคุมยุงพาหะนำโรค มีวัตถุประสงค์ของการป้องกันและควบคุมยุงพาหะนำโรคดังนี้ (สำนักโรคติดต่อนำโดยแมลง กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2555)

1. ลดความความชุกชุมของยุงพาหะนำโรค หมายถึงการใช้มาตรการต่อยุง เพื่อให้ความชุกชุมของยุงพาหะต่ำลงจนลดโอกาสการแพร่เชื้อโรคลงได้

2. ลดอายุยุงพาหะนำโรค โดยทั่วไปยุงตัวเมียจะมีอายุประมาณ 1 เดือนหากสามารถลดอายุของยุงให้สั้นลงโอกาสที่ยุงจะแพร่เชื้อก็จะลดลง

3. ลดการสัมผัสระหว่างคนและยุงพาหะนำโรค วิธีการแพร่โรคติดต่อที่นำโดยยุงส่วนใหญ่เกิดจากการถูกยุงกัด หากป้องกันไม่ให้ถูกยุงกัดได้จะเป็นการป้องกันโรคได้เกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ วิธีการป้องกันและควบคุมยุงพาหะนำโรคจากวงชีวิตของยุงพาหะนำโรคซึ่งประกอบไปด้วย ระยะไข่ ระยะตัวอ่อน ระยะตัวโม่งและระยะตัวเต็มวัย สามารถแบ่งกลุ่มการควบคุมได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ การควบคุมระยะตัวอ่อน และการควบคุมระยะตัวเต็มวัย การควบคุมตัวอ่อน ได้แก่ การลดแหล่งเพาะพันธุ์ การควบคุมทางกายภาพ การควบคุมโดยชีววิธี การใช้สารเคมีจุลินทรีย์ หรือ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สารยับยั้งการเจริญเติบโต สามารถลดความหนาแน่นของลูกน้ำยุงและตัวเต็มวัยได้ แต่ไม่สามารถลดอายุขัยและการสัมผัสระหว่างคนกับยุงพาหะได้ การควบคุมตัวเต็มวัย โดยการควบคุมยุงพาหะนำโรคควรดำเนินการควบคุมระยะตัวอ่อน แต่ยุงบางชนิดก็มีข้อจำกัดในการดำเนินการ ดังนั้นหากไม่สามารถกำจัดลูกน้ำยุงได้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำจัดตัวยุงโดยอาจใช้วิธีทางกายภาพ หรือวิธีกลเช่น การใช้สารซักล้าง การใช้ไม้ตบไฟฟ้า นอกจากนั้นอาจป้องกันตนเองจากยุงกัด เช่นการใช้มุ้งลวด การใช้พืชไล่ยุง แต่หากไม่สามารถหยุดยั้งการแพร่โรคได้หากจำเป็นต้องใช้สารเคมี ควรใช้เท่าที่จำเป็น เช่น การใช้สารเคมีชุบมุ้ง การพ่นสารเคมีการพ่นหมอกควันและการพ่นยูแอลวี การใช้สารเคมีควบคุมยุงพาหะนำโรคอย่างต่อเนื่องจะก่อให้เกิดการต้านทานต่อสารเคมี โดยเฉพาะยุงที่มีนิสัยหากินและเกาะพักในบ้าน เช่น ยุงลายบ้าน ในประเทศไทยมีการต้านทานต่อเพอร์มิทริน กระจายทั่วภูมิภาคของประเทศไทยและมีแนวโน้มต้านทานต่อสารเคมีอีกหลายชนิด เช่น เฟนิโตรไธออน เดลต้ามิทริน ไซฟลูทริน ฯลฯ เป็นต้น ผลกระทบจากการใช้สารเคมีปัจจุบันเป็นที่ยอมรับและตระหนักกันดีว่าการใช้สารเคมีควบคุมยุงพาหะนำโรค นอกจากจะก่อให้เกิดปัญหายุงต้านทานต่อสารเคมีแล้วยังเกิดปัญหาการตกค้างของสารเคมีในสภาพแวดล้อม สัตว์และอาหาร นอกจากนั้นยังอาจมีผลต่อการเป็นโรคผื่นแพ้ โรคทางเดินหายใจ เป็นต้น ดังนั้น เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการควบคุมยุงพาหะนำโรคจำเป็นต้องอาศัยการจัดการพาหะนำโรคแบบผสมผสานโดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

ประโยชน์ของการจัดการยุงพาหะนำโรคแบบผสมผสาน

1. เกิดความร่วมมือระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการยุงพาหะนำโรค เช่น หน่วยงานสาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา หน่วยงานด้านการเกษตรและสิ่งแวดล้อม และประชาชนในท้องถิ่นร่วมคิดร่วมทำ

2. การใช้ทรัพยากรในการควบคุมยุงพาหะนำโรคที่มีอยู่อย่างเหมาะสมอาจเป็นเครื่องมือหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเห็นผลการปฏิบัติด้วยตนเอง

4. ก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการควบคุมยุงพาหะนำโรค

5. ลดการใช้สารเคมีควบคุมยุงพาหะนำโรค

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 ทฤษฎีความรู้

ความรู้

หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการระลึกถึงสิ่งเฉพาะเรื่องหรือเรื่องทั่วๆไป ระลึกได้ถึงวิธีการ กระบวนการ หรือสถานการณ์ต่างๆโดยเน้นความจำ (Bloom, 1971, p.271)

ระดับความรู้ บลูมและคณะ (Bloom, et al, 1956, pp.62-197) ได้แบ่งระดับความรู้ไว้ 6 ระดับ ดังนี้

1. ความรู้ (knowledge) หมายถึง การเรียนรู้ในลักษณะที่จำเรื่องเฉพาะ วิธีปฏิบัติ กระบวนการและแบบแผน ความรู้ระดับนี้คือ ความสามารถในการดึงข้อมูลจากความจำ
2. ความเข้าใจ (comprehension or understanding) หมายถึง บุคคลสามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้มากกว่าข้อมูลที่ได้รับ สามารถที่จะเขียนข้อความเหล่านั้นได้ด้วยถ้อยคำ สามารถแสดงให้เห็นด้วยภาพ ให้ความหมายแปลความ และเปรียบเทียบความคิดเห็นอื่นๆหรือคาดคะเนผลที่เกิดขึ้นได้
3. การนำไปใช้ (application) คือบุคคลสามารถนำเอาข้อมูลข้อเท็จจริงตลอดจนความคิดที่เป็นนามธรรมไปใช้ปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม
4. การวิเคราะห์ (synthesis) คือ สามารถใช้ความคิดในรูปของการนำแนวคิดมาแตกแยกเป็นส่วนประเภท หรือนำข้อมูลต่างๆมาประกอบกัน เพื่อการปฏิบัติของตนเองได้
5. การสังเคราะห์ (synthesis) คือ การนำเอาข้อมูล และแนวคิดต่างๆมาประกอบกันแล้วนำไปสู่สิ่งที่สร้างสรรค์ ซึ่งเป็นสิ่งใหม่แตกต่างไปจากเดิม
6. การประเมินผล (evaluation) คือ ความสามารถในการใช้ความรู้เพื่อจัดตั้งกฎเกณฑ์การรวบรวมข้อมูล และการวัดข้อมูลตามมาตรฐานเพื่อตัดสินระดับของประสิทธิผลของกิจกรรมแต่ละอย่าง

การวัดความรู้

คือการวัดสมรรถภาพของสมอง ด้านการระลึกออกของความจำ เป็นการวัดเกี่ยวกับเรื่องราวที่เคยมีประสบการณ์ ลักษณะของคำถามก็แตกต่างกันออกไปตามชนิดความรู้ความจำแต่ก็มีลักษณะที่ร่วมกันอยู่อย่างหนึ่งคือ เป็นคำถามที่ระลึกถึงประสบการณ์ (ชวาล แพรัตกุล, 2526, น. 201-205)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เครื่องมือวัดความรู้ที่นิยมคือ แบบสอบถาม ประเภทของแบบสอบถามมีลักษณะแตกต่างกันทั้งในงาน รูปแบบการนำไปใช้ และจุดมุ่งหมายในการสร้าง (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2535, น.211-212) ได้แบ่งการทดสอบออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

1. แบบทดสอบความเรียง เป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถามให้ และผู้ตอบจะต้องเรียบเรียงคำตอบเอง แบบทดสอบนี้ลักษณะเด่นคือการให้อิสระแก่ผู้ตอบ ผู้ตอบจะต้องเรียงความรู้ความเข้าใจ และความคิดเห็น แล้วเขียนคำตอบเองตามที่ถนัด ผู้ตอบต้องใช้เวลาส่วนมากในการคิดและเขียนคำตอบ

2. แบบทดสอบแบบตอบสั้น เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้คำตอบสั้น ผู้ตอบต้องหาคำตอบเองเหมือนกับความเรียงแต่มีการจำกัดคำตอบให้สั้น

3. แบบทดสอบแบบเลือกตอบ เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ทั้งคำถาม และคำตอบ ผู้ตอบจะต้องเลือกคำถามที่กำหนดให้ ลักษณะเด่นของแบบทดสอบแบบเลือกตอบต้องใช้เวลาส่วนมากไปในการอ่าน และคิดวิเคราะห์

2.4.2 ทฤษฎีพฤติกรรม

พฤติกรรมหมายถึง ปฏิกิริยาต่างๆ หรือกิจกรรมของบุคคลที่แสดงออกมา ซึ่งสังเกตได้หรือสังเกตไม่ได้ มีทั้งพฤติกรรมภายในและภายนอกเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ตลอดเวลา เช่นการพูด การแสดงกิริยามารยาทต่างๆ (พันธุ์ทิพย์ รวมสูตร, 2540, น.141-142)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม (ถวิล ธาราโภชน์, 2543)

1) ปัจจัยทางด้านสรีรวิทยา เป็นปัจจัยพื้นฐานทางชีวภาพของมนุษย์ เป็นสิ่งเร้าที่สำคัญที่ทำให้เกิดพฤติกรรม โดยลักษณะทางสรีระของพื้นฐานในเชิงชีววิทยา ถือว่าเป็นปัจจัยเริ่มแรกที่วางรูปแบบของพฤติกรรมมนุษย์ทุกคน ถือว่าเป็นอินทรีย์ที่มีชีวิตอย่างหนึ่งการทำหน้าที่ทางสรีระในระบบอวัยวะต่างๆจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกมา

2) ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวันของมนุษย์ต้องเรียนรู้ และพบสภาพสิ่งแวดล้อมต่างๆตลอดเวลา สิ่งแวดล้อมใดที่ปรากฏเด่นชัดต่อบุคคล สิ่งแวดล้อมนั้นจะทำหน้าที่เป็นสิ่งเร้า กระตุ้นให้บุคคลเกิดพฤติกรรมและพฤติกรรมก็จะแตกต่างกันไปตามสภาพของสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นถิ่นที่อยู่อาศัย ลักษณะดินฟ้าอากาศ แสงสว่าง สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งสิ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3) ปัจจัยทางด้านสังคม เนื่องจากมนุษย์ไม่สามารถอยู่คนเดียวได้ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ต้องติดต่อเกี่ยวข้องกัน มนุษย์จึงมาอยู่รวมกันเป็นชุมชนหรือที่เราเรียกว่าสังคมและเมื่อมีสังคมเกิดขึ้นคนในสังคมก็จะตั้งข้อตกลงร่วมกันเรียกว่า โครงสร้างของสังคม เพื่อให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปด้วยความเรียบร้อยเกิดประโยชน์แก่สังคมจึงมีข้อกำหนดขึ้นมาทำให้แต่ละคนมีสิทธิส่วนบุคคล เคารพสิทธิของผู้อื่น ซึ่งข้อกำหนดต่างๆเหล่านี้คือ โครงสร้างของสังคมซึ่งจะเป็นสิ่งบังคับพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปด้วยความเหมาะสม

2.4.3 ทฤษฎีการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom (Bloom's Taxonomy) Bloom เป็นนักการศึกษาชาวอเมริกันเชื่อว่าการปฏิบัติที่จะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน และได้แบ่งประเภทของพฤติกรรมโดยอาศัย ทฤษฎีการเรียนรู้และจิตวิทยาพื้นฐานว่ามนุษย์จะเกิดการเรียนรู้ใน 3 ด้านคือ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ และนำหลักการนี้จำแนกเป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาเรียกว่า Taxonomy of Educational objectives (Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001))

การจำแนกจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ (จิรายุทธิ์ อ่อนศรี, 2561)

1. พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) คือพฤติกรรมด้านสมอง เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับสติปัญญา ความคิด ความสามารถในการคิดเรื่องราวต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งพฤติกรรมทางพุทธิพิสัยแบ่งเป็น 6 ระดับ ได้แก่

1.1 ความรู้ (Knowledge) เป็นความสามารถในการจดจำแนกประสบการณ์ต่างๆ และระลึกเรื่องราวนั้นๆออกมาได้ถูกต้องแม่นยำ

1.2 ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความสามารถบ่งบอกใจความสำคัญของเรื่องราว โดยการแปลความหลัก ตีความได้ สรุปใจความสำคัญได้

1.3 การนำความรู้ไปประยุกต์ (Application) เป็นความสามารถในการนำหลักการกฎเกณฑ์ และวิธีดำเนินการต่างๆของเรื่องที่ได้รู้มา นำไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่

1.4 การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถ ในการแยกแยะเรื่องราวที่สมบูรณ์ให้กระจายออกเป็นส่วนย่อยๆได้อย่างชัดเจน

1.5 การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการผสมผสานส่วนย่อยเข้าเป็นเรื่องราวเดียวกันโดยปรับปรุงของเก่าให้ดีขึ้นและมีคุณภาพสูงขึ้น

1.6 การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการวินิจฉัย หรือตัดสินกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไป การประเมินเกี่ยวข้องกับการใช้เกณฑ์คือ มาตรฐานในการวัดที่กำหนดไว้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2. จิตพิสัย (Affective Domain) คือพฤติกรรมด้านจิตใจ ค่านิยม ความรู้สึก ความซาบซึ้ง ทัศนคติ ความเชื่อ ความสนใจและคุณธรรม พฤติกรรมด้านนี้อาจไม่เกิดขึ้นทันที ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และสอดแทรกสิ่งที่ดีงามอยู่ตลอดเวลาจะทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้ ประกอบด้วยพฤติกรรมย่อย ๆ 5 ระดับ ได้แก่ 1. การรับรู้ 2. การตอบสนอง 3. การเกิดค่านิยม 4. การจัดระบบ 5. บุคลิกภาพ

3. ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) คือพฤติกรรมด้านกล้ามเนื้อประสาท เป็นพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญซึ่งแสดงออกมาได้โดยตรงโดยมีเวลาและคุณภาพของงานเป็นตัวชี้ระดับของทักษะประกอบด้วย 5 ขั้น ดังนี้ 1. การรับรู้เลียนแบบ 2. กระทำตามแบบ 3. การหาความถูกต้อง 4.การกระทำอย่างต่อเนื่อง 5.การกระทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ (มารุต พัฒผล, 2556)

ผลจากการสังเคราะห์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่าแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการรู้คิดบนพื้นฐานทฤษฎีการเรียนรู้ ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ (Health promotion) โดยการเรียนรู้จะเป็นตัวเชื่อมที่สำคัญ ระหว่างความรู้กับการกระทำพฤติกรรมของบุคคล หากบุคคล มีความรู้ในเรื่องการป้องกันโรคอย่างถูกต้อง จะส่งผลถึงการปฏิบัติตัวที่ป้องกันตัวเองไม่ให้เกิดความเจ็บป่วยจากสภาวะของโรคได้

2.4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อดุลย์ ฉายพงษ์ และสุกัญญา อินลักษณ์ (2562) ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง การสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของเด็กวัยเรียน อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยการได้รับการสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 49.4, 57.8 และ 60.3 ตามลำดับซึ่งการศึกษาความสัมพันธ์พบว่าการรับรู้ความสามารถของตนเอง และการได้รับการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.43$, p-value < 0.001 และ $r = 0.48$, p-value <0.001) สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของกลุ่มเด็กวัยเรียน บุคลากรทางด้านสุขภาพ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรคำนึงถึงปัจจัยในด้านการเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเอง และการสนับสนุนทางสังคม เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดพฤติกรรมที่ดีในการป้องกันโรคไข้เลือดออก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

หาญณรงค์ แสงแก (2558) ศึกษาผลของโปรแกรมสุขศึกษาในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของแกนนำครอบครัว ตำบลเมืองไผ่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียว เปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลอง ดำเนินการตามโปรแกรมทั้งหมด 12 สัปดาห์ ได้แก่ 1.การสำรวจดัชนีความชุกของลูกน้ำยุงลาย 2.การจัดโปรแกรมสุขศึกษาโดยการบรรยายให้ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก สาเหตุ อาการ การรักษา การปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกโดยใช้สื่อแผ่นพับ โปสเตอร์ วีดีทัศน์ การให้ความร่วมมือในการร่วมรณรงค์การจัดบ้านเรือนและสภาพแวดล้อมของชุมชน 3.กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการใช้สื่อบุคคลที่มีประสบการณ์ป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกมาเล่าประสบการณ์การเจ็บป่วย 4. กิจกรรมอภิปรายกลุ่มเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาการเกิดโรคไข้เลือดออกโดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้คำแนะนำในการจัดสภาพแวดล้อม 5.กิจกรรมสัปดาห์รณรงค์ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย 6.กิจกรรมออกเยี่ยมบ้านกลุ่มทดลอง 7.กิจกรรมให้ความรู้เสียงตามสายเป็นระยะเวลาติดต่อกัน 8 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษาในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของแกนนำครัวเรือน มีการรับรู้ความรุนแรง ประโยชน์การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมฯอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบค่าดัชนีชี้วัดความชุกของลูกน้ำยุงลายมีค่า House Index เท่ากับ 14.28 ค่า Breteau Index เท่ากับ 5.71 ซึ่งทั้งสองตัวแปรมีค่าลดลง และอยู่ในเกณฑ์ปกติ

ธนัชชา นทีมหาคุณ และจินตนา สรายุทธพิทักษ์ (2557) ศึกษาผลของโปรแกรมสุขภาพในโรงเรียนที่มีต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนประถมศึกษา ดำเนินการตามโปรแกรมทั้งหมด8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วันวันละ 1 ชั่วโมง ประกอบด้วย 4 กิจกรรมได้แก่ 1.กิจกรรมการสอนสุขศึกษา 2.กิจกรรมการจัดสิ่งแวดล้อมที่บ้าน/ในโรงเรียน 3.กิจกรรมการบริการสุขภาพ 4. กิจกรรมความร่วมมือของโรงเรียนและครอบครัว สื่อที่ใช้ประกอบด้วย การบรรยายประกอบสไลด์ เทปวีดีทัศน์ ภาพโปสเตอร์ แผ่นพับ แผนภูมิ การอภิปรายกลุ่มการระดมสมอง การสาธิต การฝึกปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนการปฏิบัติที่มีต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังได้รับการจัดโปรแกรมสุขภาพในโรงเรียน เพิ่มขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมพบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมสุขภาพมีคะแนนการปฏิบัติในการป้องกันโรคไข้เลือดออกเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สายฝน ทรงหงษา (2555) ศึกษาการพัฒนาสื่อด้านสุขภาพเรื่องการป้องกันโรคไข้เลือดออกสำหรับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านชนเผ่าปกากะญอ เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาโดยใช้สื่อด้านสุขภาพคือ สื่อความรู้ประกอบด้วย คู่มือ ภาพพลิก และสื่อบุคคลในการอบรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกหลังจากนั้นอีก 1 สัปดาห์ ประเมินกลุ่มตัวอย่าง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ด้วยแบบวัดความรู้ในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ผลการวิจัยพบว่าความรู้ในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของแกนนำสุขภาพประจำครอบครัว ก่อนการพัฒนามีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนาความรู้ในการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับสูง ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นการให้ความรู้โดยใช้สื่อการให้ความรู้เป็นตัวเชื่อม โดยปรับตามบริบทและกลุ่มเป้าหมายเพื่อสร้างเสริมต่อการนำความรู้ที่ถูกต้องไปใช้ในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคต่างๆ นอกจากนี้การที่ประชาชนแต่ละกลุ่มจะห่างไกลจากโรคอย่างยั่งยืนยังขึ้นอยู่กับนโยบายสาธารณะในการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคีเครือข่ายในแต่ละระดับร่วมคิดวิเคราะห์ เพื่อนำมากำหนดเป็นนโยบายสาธารณะในการป้องกันปัญหาด้านสุขภาพอย่างยั่งยืน รวมถึงการใช้กลุ่มแกนนำในการช่วยสื่อสาร สร้างความเข้าใจในการป้องกันโรคอย่างถูกวิธี จะเห็นได้ว่าการเริ่มให้ความรู้ที่ถูกวิธีจะเป็นลูกศรที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเดินทางในการป้องกันโรคอย่างยั่งยืน

2.5 บริบทโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเภทการศึกษาพิเศษ ตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เป็นโรงเรียนในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีแต่เดิมเป็นโรงเรียนราษฎร์ของมูลนิธิช่วยคนโรคเรื้อนจังหวัดลำปาง ชื่อ “โรงเรียนจิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแยกเด็กที่เป็นบุตรของผู้ป่วยโรคเรื้อนออกจากบิดา-มารดา มาให้การอุปการะเลี้ยงดู และให้การศึกษา ทั้งนี้เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค ปีการศึกษา 2527 รับนักเรียนที่บกพร่องทางการได้ยินเรียนร่วมกับเด็กปกติในชั้นประถมศึกษา ปีการศึกษา 2529 รับนักเรียนที่พิการทางการได้ยินปีการศึกษา 2541 ถึงปัจจุบันโรงเรียนได้เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยรับนักเรียนประจำ ทั้งนี้จำนวนบุคลากรของทางโรงเรียนประกอบด้วย ข้าราชการ 63 คน ลูกจ้างประจำ 1 คน พนักงานราชการ 10 คน ลูกจ้างอื่น 20 คน รวมจำนวนบุคลากรทั้งสิ้น 94 คน รายงานจำนวนนักเรียนประจำปีการศึกษา 2565 นักเรียนที่อยู่ประจำ จำนวน 737 คน นักเรียนที่ไป-กลับ จำนวน 49 คน รวมนักเรียนทั้งสิ้น 786 คน สภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง มีต้นไม้ปลูกโดยรอบทั้งโรงเรียน ส่วนตัวอาคารมีอาคารหอพักนักเรียน 17 หอ อาคารพยาบาล อาคารเรียน บ้านพักครู บ้านพักภารโรง โรงอาบน้ำนักเรียน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เรือนเพาะชำ สนามกีฬา โรงหุงต้ม ถังเก็บน้ำ คอกสัตว์เลี้ยงไก่เนื้อ ไก่ไข่ ด้านการสาธารณสุขของทางโรงเรียน มีครูพยาบาลคอยดูแลประจำอาคารพยาบาลในการจ่ายยาขั้นพื้นฐานให้แก่เด็กนักเรียน นอกจากนี้ยังมีศูนย์บริการสาธารณสุขบ้านโทกหัวช้าง ร่วมกับเครือข่ายสาธารณสุข ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุข สาธารณสุขจังหวัดลำปาง โรงพยาบาลลำปาง ให้การดูแลกรณีเกิดโรคระบาด เช่น โรคติดต่อนำโดยยุงลาย โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นต้น

ทั้งนี้โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง มีสถิติการป่วยด้วยโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ดังนี้ ปี พ.ศ. 2560 พบนักเรียนป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกจำนวน 6 คน ปี พ.ศ. 2562 พบนักเรียนป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกจำนวน 3 คน โรคติดเชื้อไวรัสซิกา จำนวน 5 คน โรคไข้ปวดข้อยุงลาย จำนวน 2 คน ปี พ.ศ. 2563 พบนักเรียนป่วยด้วย โรคไข้เลือดออกจำนวน 15 ราย โรคไข้ปวดข้อยุงลาย จำนวน 1 ราย ปี พ.ศ. 2564 พบนักเรียนป่วยโรคไข้เลือดออกจำนวน 3 ราย โรคไข้ปวดข้อยุงลาย จำนวน 1 ราย ปี พ.ศ. 2565 พบนักเรียนป่วยโรคไข้เลือดออกจำนวน 24 ราย โดยทางกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมจะดำเนินการควบคุมโรคร่วมกับศูนย์บริการสาธารณสุขในพื้นที่โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของศูนย์บริการสาธารณสุข จะส่งต่อข้อมูลให้หากพบผู้ติดเชื้อ นอกจากนี้ทางเทศบาลเมืองเขลางค์นครมีงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพเทศบาลเมืองเขลางค์นครในการสนับสนุนกิจกรรมการป้องกันโรคให้กับทางโรงเรียน ซึ่งที่ผ่านมากิจกรรมที่ได้จัดขึ้นได้แก่ โครงการอบรมให้ความรู้ กิจกรรม Big cleaning day เป็นต้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

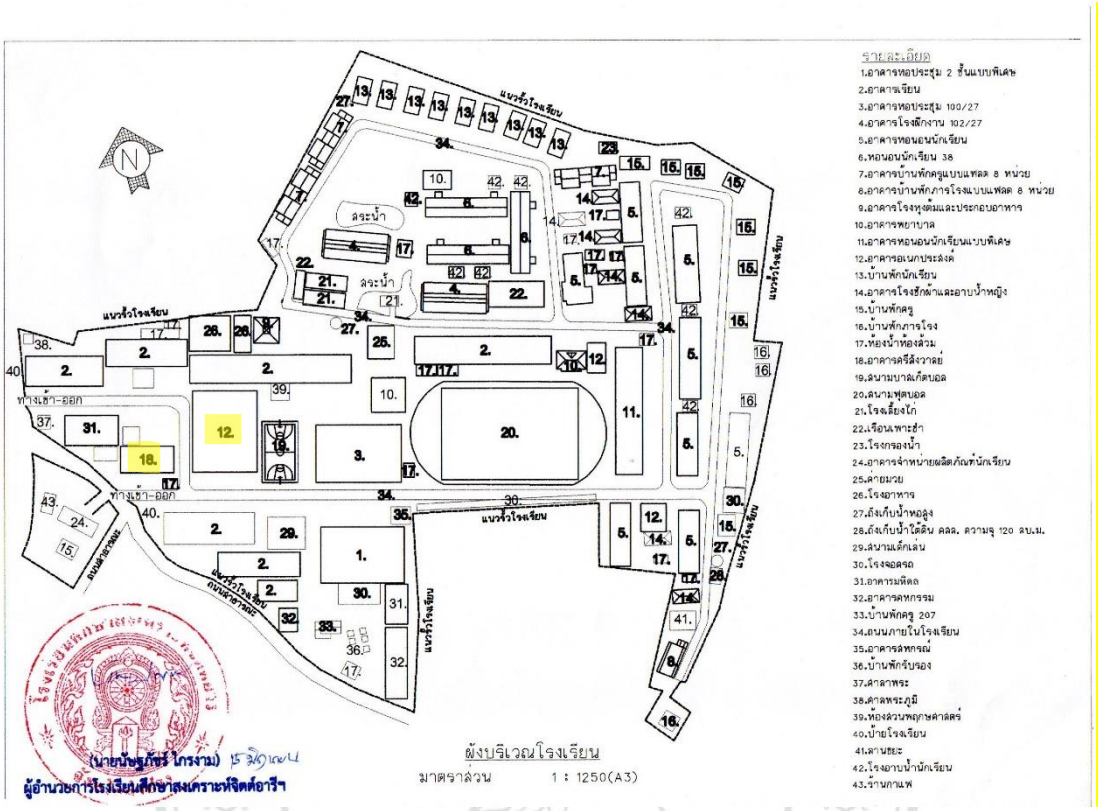

ภาพที่ 2 แผนผังโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

หมายเหตุ: จาก โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยหมายเลข 12 และ 18 คือ บริเวณที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสำรวจค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง แยกตามชั้นเรียน และเพศ ประจำปี พ.ศ. 2563

ระดับชั้น	เพศชาย			เพศหญิง			รวม
	ประจำ	ไป-กลับ	รวม	ประจำ	ไป-กลับ	รวม	
อนุบาล 1-3	4	5	9	2	3	5	14
ประถมศึกษาปีที่ 1	7	3	10	6	1	7	17
ประถมศึกษาปีที่ 2	18	3	21	15	2	17	38
ประถมศึกษาปีที่ 3	27	4	31	13	0	13	44
ประถมศึกษาปีที่ 4	20	5	25	16	0	16	41
ประถมศึกษาปีที่ 5	22	4	26	19	2	21	47
ประถมศึกษาปีที่ 6	30	3	33	25	0	25	58
มัธยมศึกษาปีที่ 1	58	6	64	68	2	70	134
มัธยมศึกษาปีที่ 2	57	5	62	45	2	47	109
มัธยมศึกษาปีที่ 3	48	7	55	54	1	55	110
มัธยมศึกษาปีที่ 4	38	0	38	43	3	46	84
มัธยมศึกษาปีที่ 5	29	2	31	32	5	37	68
มัธยมศึกษาปีที่ 6	25	3	28	39	0	39	67
รวมทั้งหมด	383	50	433	377	21	398	831

2.6 โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เป็นโปรแกรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยระยะเวลาที่ใช้คือ 20 สัปดาห์ ซึ่งกิจกรรมหลักประกอบด้วย 1.การให้ความรู้ที่ถูกต้องในเรื่องของโรคติดต่อนำโดยยุงลาย การป้องกันตนเอง การปรับสภาพแวดล้อม การใช้ยา การคำนวณค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย 2.การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยกิจกรรมกลุ่มซึ่งทำให้นักเรียนแกนนำทุกคนได้ใช้ความคิดร่วมกัน 3.การปฏิบัติ คือ การสำรวจลูกน้ำยุงลาย การจัดบอร์ด การนำเสนอหน้าชั้นเรียน

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยพบว่า กระบวนการที่จะทำให้กลุ่มนักเรียนเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เรื่องการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ต้องเริ่มต้นจากกระบวนการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องของโรคติดต่อนำโดยยุงลาย การป้องกัน การดูแลตนเอง และสภาพแวดล้อมจากโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ที่เป็นพื้นฐานอันจะนำไปสู่การเรียนรู้โดยการเรียนรู้จะต้องผ่านกระบวนการ

การได้รับความรู้ เพื่อจดจำข้อมูลเกี่ยวกับโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ความเข้าใจเพื่อการแปลความสรุปใจความสำคัญของความรู้ที่นักเรียนได้รับ การนำความรู้ไปประยุกต์เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาตัวอย่าง กรณีนักเรียนป่วยด้วยโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ก็สามารถที่จะดูแลตนเองได้อย่างถูกต้อง การวิเคราะห์ เพื่อแยกแยะเรื่องราวปัญหา การสังเคราะห์ เพื่อการลงมือในการป้องกันตนเอง และจะนำไปสู่การปฏิบัติ โดยกลุ่มนักเรียนหากได้ความรู้ซ้ำๆ จะเกิดการเรียนรู้ซ้ำๆ นำไปสู่ทักษะการปฏิบัติอันจะนำไปสู่พฤติกรรมการปรับเปลี่ยนสุขภาพที่ดี และลดอัตราป่วยของโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงจัดทำโปรแกรมด้านการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายโดยประยุกต์กับทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม รวมถึงการใช้สื่อให้เข้ากับกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนแกนนำ เพื่อการแก้ไขปัญหาโรคติดต่อนำโดยยุงลายในสถานศึกษาอันจะนำไปสู่การเผยแพร่ความรู้โดยเพื่อนนักเรียนเพื่อให้มีความรู้ที่ถูกต้องในการป้องกันตนเองจากโรคติดต่อนำโดยยุงลายส่งผลให้ลดอัตราการเกิดโรคต่อไป

2.7 กรอบแนวคิดและทฤษฎีงานวิจัย

ผู้วิจัยสร้างกรอบแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายจะแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืนนั้น คือการให้ความรู้ที่ถูกต้องเพื่อนำไปสู่การปรับพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ดังนั้นผู้วิจัย จึงสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าว ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

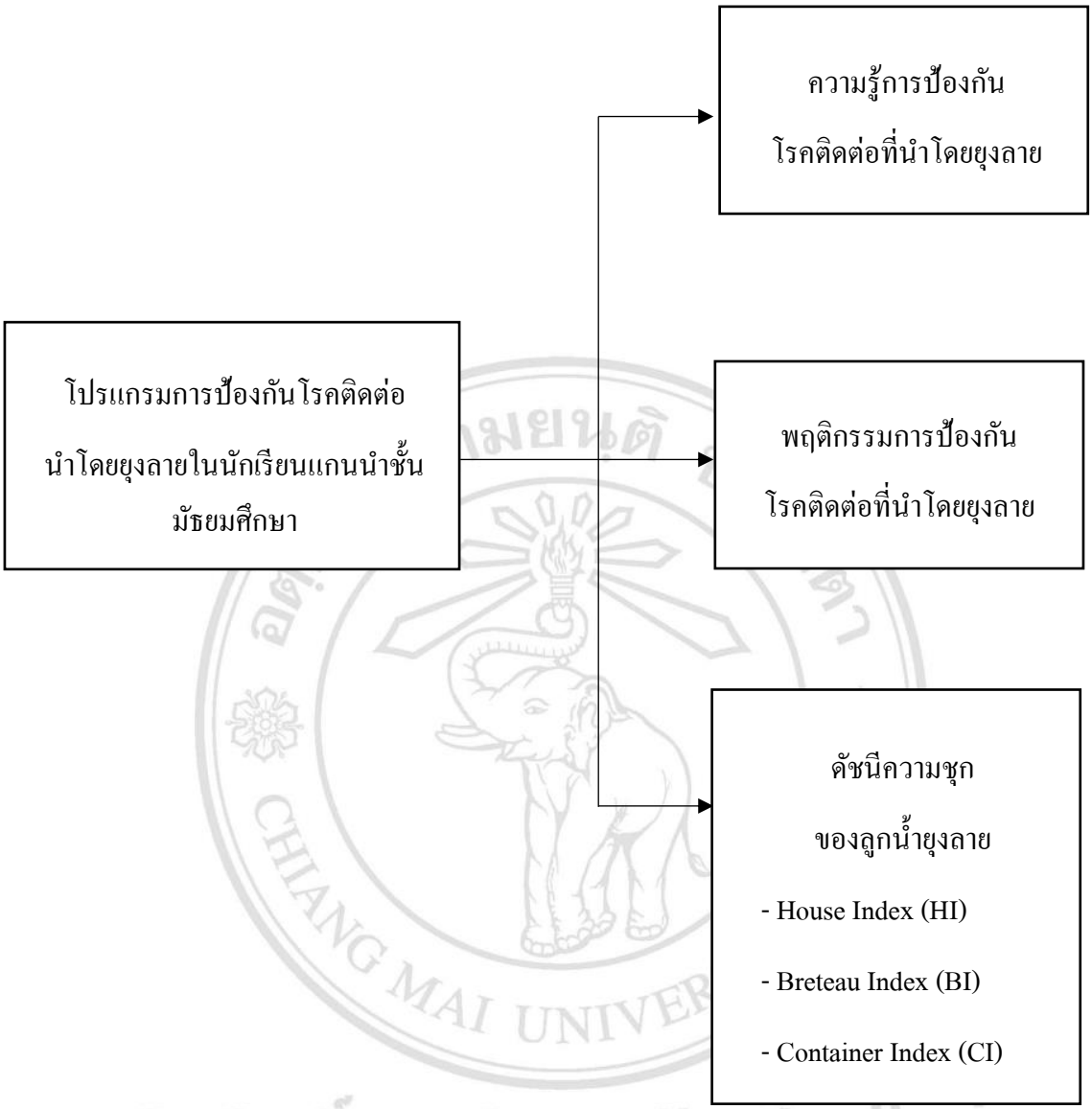

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi–Experimental Research)

3.2 พื้นที่การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาในนักเรียนแกนนำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำ จำนวน 30 คน

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่อยู่ประจำโรงเรียน จำนวน 330 คน (งานข้อมูลและสารสนเทศ กลุ่มแผนและงบประมาณ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2563)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนแกนนำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง จำนวน 30 คน

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมการวิจัย (Inclusion Criteria)

1. เป็นนักเรียนแกนนำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่อยู่กินนอนประจำโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง

2. ไม่มีความพิการ การมองเห็น และการได้ยิน

3. สื่อสาร อ่าน พูด เขียนภาษาไทยได้

4. ยินยอมเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างออกจากการวิจัย (Exclusion Criteria)

ไม่สามารถเข้าร่วมการทำกิจกรรมได้ตลอดการทำวิจัย

3.4 ขนาดตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

การคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ใช้โปรแกรม G*power เวอร์ชั่น 3.1.9.7 ในการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือก Difference between two dependent mean (matched pairs) กำหนดค่าตัวแปรจากการศึกษา

ค่าของขนาดอิทธิพลกลุ่ม (Effect size) มาก ที่ระดับ 0.8 อ้างอิงจากการประมาณค่าขนาดอิทธิพลของ Cohen (1977)

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (α error probability) มีค่า 0.05

ค่าอำนาจในการวิเคราะห์ (power analysis) ที่ระดับ 0.95

จากการคำนวณด้วยโปรแกรมพบว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่าง(Sample size) ที่ได้ทั้งหมดคือ 23 คน แต่เพื่อป้องกันการสูญหาย ของกลุ่มตัวอย่างระหว่างการทดลอง ผู้วิจัยจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 20 จึงได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 30 คน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

เลือกนักเรียนแกนนำชั้นมัธยมศึกษาปีที่3โดยวิธีเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งคุณครูประจำชั้นเรียนที่ผู้วิจัยติดต่อในการเข้าพื้นที่ไปเก็บข้อมูล เป็นผู้เลือกกลุ่มตัวอย่างจนครบจำนวน 30 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่คุณครูประจำชั้นเรียนเป็นผู้เลือกนั้นคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีอายุมากสุดในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายไปถ่ายทอดต่อให้รุ่นน้องได้

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัย แบ่งเป็น 2 ชนิดมีรายละเอียดดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา ประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อนำโดยยุงลาย การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย การแนะนำหรือบอกให้เพื่อนและครอบครัวในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด

ส่วนที่2 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 14 ข้อ ลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิดให้เลือกตอบ(Multiple choice) 4 ตัวเลือก การพิจารณาประเมินความรู้ของกลุ่มทดลองประยุกต์ใช้การประเมินผลการเรียนรู้แบบอิงเกณฑ์ของบลูม แบ่งออกเป็น 3 ระดับ (Bloom,1971 อ้างถึงในสุวรรณา เชียงขุนทด และคณะ, 2556)

เกณฑ์การแปลผล

ระดับสูง	12 – 14	คะแนน
ระดับปานกลาง	9 – 11	คะแนน
ระดับต่ำ	0 - 8	คะแนน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ส่วนที่ 3 แบบวัดพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 14 ข้อเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) เลือกตอบ 5 ข้อ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัตินานๆครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ไม่เคยเลย ซึ่งมีรายละเอียดคะแนนดังนี้

เป็นประจำ	หมายถึง	มีระดับคะแนนเป็น 4 คะแนน
บ่อยครั้ง	หมายถึง	มีระดับคะแนนเป็น 3 คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	หมายถึง	มีระดับคะแนนเป็น 2 คะแนน
บางครั้ง	หมายถึง	มีระดับคะแนนเป็น 1 คะแนน
ไม่เคยเลย	หมายถึง	มีระดับคะแนนเป็น 0 คะแนน

เกณฑ์การแปลผล ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดเกณฑ์การแปลผลดังนี้

พฤติกรรมเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ใช้เกณฑ์กำหนดระดับค่าเฉลี่ย โดยใช้วิธีการหาอันตรภาคชั้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2543) ดังนี้

$$\text{การหาอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{ค่าสูงสุด-ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นที่ต้องการ}}$$

$$= \frac{4-0}{3}$$

$$= 1.33$$

เกณฑ์การแปลผล

ระดับสูง	2.68 – 4.00	คะแนน
ระดับปานกลาง	1.34 – 2.67	คะแนน
ระดับต่ำ	0.00 – 1.33	คะแนน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

การแปลความหมาย

คะแนน 2.68 – 4.00 หมายถึง มีพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายในระดับสูง

คะแนน 1.34 – 2.67 หมายถึง มีพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายในระดับปานกลาง

คะแนน 0.00 – 1.33 หมายถึง มีพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายในระดับต่ำ

ส่วนที่4 แบบบันทึกการสำรวจลูกน้ำยุงลาย โดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง ก่อน-หลังการให้โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ซึ่งเป็นแบบบันทึกที่สำรวจได้ (ประกอบด้วยค่า HI/ BI/ CI) การแปลผลโดยการเปรียบเทียบค่าคะแนนดัชนีก่อนและหลังที่สำรวจมีสูตรการคำนวณ ดังนี้ (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2562)

- ค่า HI (House index)คือ คำนวณจากจำนวนอาคารในโรงเรียนที่พบลูกน้ำต่อจำนวนอาคารที่สำรวจในโรงเรียน

$$HI = \frac{\text{จำนวนอาคารที่สำรวจพบลูกน้ำ X 100}}{\text{จำนวนอาคารที่สำรวจทั้งหมด}}$$

- ค่า BI คือ (Breteau index) คำนวณจากจำนวนภาชนะที่พบลูกน้ำยุงลายในโรงเรียนต่อจำนวนอาคารที่สำรวจในโรงเรียน

$$BI = \frac{\text{จำนวนภาชนะที่พบลูกน้ำ X 100}}{\text{จำนวนอาคารที่สำรวจทั้งหมด}}$$

- ค่า CI (Container index) คือ คำนวณจากจำนวนภาชนะที่พบลูกน้ำยุงลายในโรงเรียนต่อจำนวนภาชนะที่สำรวจในโรงเรียน

$$CI = \frac{\text{จำนวนภาชนะที่พบลูกน้ำ X 100}}{\text{จำนวนภาชนะที่สำรวจทั้งหมด}}$$

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เกณฑ์การแปลผล ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดเกณฑ์การแปลผลดังนี้

การสำรวจลูกน้ำยุงลายใช้เกณฑ์กำหนดระดับความเสี่ยงโดยกระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดเกณฑ์ภาวะความเสี่ยงต่อการเกิดการระบาดของโรคติดต่อนำโดยยุงลาย (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2562) ดังนี้

ระดับความเสี่ยง	HI	BI	CI
ต่ำ	HI < 1	BI < 5	CI < 1
ปานกลาง	1 ≤ HI <10	5 ≤ BI <50	1 ≤ CI <5
สูง	HI ≥ 10	BI ≥ 50	CI ≥ 5

2. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย เป็นการประยุกต์จากทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom (Bloom's Taxonomy) (จิรายุทธิ์ อ่อนศรี, 2561) ที่ผู้วิจัยปรับมาจากงานวิจัยของหาญณรงค์ แสงแก (2558) ศึกษาผลของโปรแกรมสุขศึกษาในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกของแกนนำครัวเรือน ตำบลเมืองไผ่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว และกานต์พิชชา ยะนา, ปรีย์กมล รัชนกุล และวนลดา ทองใบ (2557) ศึกษาผลของการใช้แผนปฏิบัติการ ที่พัฒนาจากกระบวนการเอไอซีต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของเด็กในสถานสงเคราะห์ และดัชนีความชุกของลูกน้ำยุงลาย โดยผู้ศึกษากำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินการ 2 วัน (ตารางที่ 2) ดังนี้

ตารางที่ 2 กิจกรรมที่ดำเนินการใน 2 วันของโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

วันที่	กิจกรรม	สื่อที่ใช้	หมายเหตุ
วันที่1 กิจกรรม 1	กิจกรรมสถานีสำรวจยุง แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ให้ร่วมตอบคำถามดังนี้ **สถานีที่ 1** เมื่อพูดถึงโรคติดต่อนำโดยยุงลายนึกถึงอะไร **สถานีที่ 2** สถานการณ์โรคติดต่อนำโดยยุงลายในโรงเรียนที่ผ่านมาเป็นอย่างไร **สถานีที่ 3** ผลกระทบของโรคติดต่อนำโดยยุงลาย มีอะไรบ้าง **สถานีที่ 4** ที่ผ่านมาเราได้ดำเนินการอะไรบ้างเกี่ยวกับโรคติดต่อนำโดยยุงลาย **สถานีที่ 5** สิ่งที่อยากเห็น /ความท้าทายในป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย	1.สื่อวิดีทัศน์ 2.โปรแกรม power point	1.ก่อนให้ความรู้ผู้วิจัยเป็นผู้ทำการสำรวจเก็บข้อมูลค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายด้วยตนเอง 2.ก่อนให้โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดความรู้และแบบวัดพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย 3.ผู้วิจัยเป็นผู้ให้ความรู้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 2 (ต่อ)

วันที่	กิจกรรม	สื่อที่ใช้	หมายเหตุ
วันที่1 กิจกรรม 2	กิจกรรมให้ความรู้ป้องกันยุงลายตัวร้าย เป็นการจัดโปรแกรมการให้ความรู้ดังนี้ -โรคติดต่อนำโดยยุงลาย -สถานการณ์โรคติดต่อนำโดยยุงลาย -วงจรการเกิดยุงลาย -การป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย -ให้ความรู้เรื่องยาขั้นพื้นฐาน - ให้ความรู้ลักษณะอาการ การเกิดโรคติดต่อนำโดยยุงลายเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ที่ถูกต้องและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้	1.สื่อวิดีทัศน์ 2.โปรแกรม power point	ผู้วิจัยเป็นผู้ให้ความรู้แก่กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง
วันที่ 2 กิจกรรม 1	กิจกรรม ให้ความรู้การปรับสภาพแวดล้อมป้องกันยุงลายตัวร้าย เป็นกิจกรรมให้นักเรียน มีความรู้และตระหนักในการดูแลสิ่งแวดล้อม เพื่อการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย	1.สื่อวีดิทัศน์ 2.โปรแกรม power point	ผู้วิจัยเป็นผู้ให้ความรู้แก่กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง
วันที่ 2 กิจกรรม 2	แกนนำเก่งถ่ายทอดความรู้เริ่ดเป็นการจัดโปรแกรมการให้ความรู้เรื่องทักษะการสื่อสารที่ดีเพื่อให้นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้ หลังจากให้ความรู้แล้วแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มๆละ10 คน ร่วมกันคิด วิเคราะห์บทพูดและความรู้ที่ต้องการเผยแพร่ โดยผู้วิจัยแจกหัวข้อในการฝึกจำลองทักษะการสื่อสารให้แต่ละกลุ่มดังนี้	1.โปรแกรม power point 2.สื่อวีดิทัศน์ 3.กระดาษ /ดินสอ/สี/ปากกา/ยางลบ/ไม้บรรทัด/อุปกรณ์ตกแต่งบอร์ด	1.ผู้วิจัยเป็นผู้ให้ความรู้แก่กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง 2.กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้คิดวิเคราะห์และนำเสนอด้วยตนเอง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 2 (ต่อ)

วันที่	กิจกรรม	สื่อที่ใช้	หมายเหตุ
วันที่ 2 กิจกรรม 2(ต่อ)	1)การประกาศให้ความรู้ผ่านเสียงตามสาย 2)การให้ความรู้หน้าชั้นเรียน 3)การสมมติ สถานการณ์ให้นักเรียนตอบคำถามเพื่อนนักเรียนที่สงสัยเกี่ยวกับเรื่องการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายหลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติที่ได้ กลุ่มละ 15 นาที หลังจากนำเสนอครบทุกกลุ่มผู้วิจัยสรุปภาพรวมของกิจกรรมและแจกอุปกรณ์ให้แต่ละกลุ่มในการจัดทำบอร์ดเพื่อนำไปตกแต่งมุมความรู้ในโรงเรียน	1.สื่อวิดีทัศน์ 2.โปรแกรมpower point	1.ผู้วิจัยเป็นผู้ให้ความรู้แก่กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง 2.กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้คิดวิเคราะห์และนำเสนอด้วยตนเอง 3.กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตกแต่งบอร์ดพร้อมนำเสนอด้วยตนเองแบ่งหัวข้อการจัดบอร์ดดังนี้ 1.โรคติดต่อนำโดยยุงลาย 2.การป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย 3.วงจรชีวิตยุงลาย
วันที่ 2 กิจกรรม 3	กิจกรรม walk rally (ไล่ล่าหาลูกน้ำยุงลาย) เป็นกิจกรรมให้นักเรียนเกิดความสนุก มีความคิดสร้างสรรค์ในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย เป็นการจำลองเหตุการณ์ไล่ล่าหาลูกน้ำยุงลายให้นักเรียนลงพื้นที่ในโซนที่จัดให้เพื่อจำลองเหตุการณ์ในการหาตัวลูกน้ำยุงลายและทำการคำนวณคะแนนค่า HI /CI/ BI โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สำรวจลูกน้ำยุงลายด้วยตนเองในบริเวณพื้นที่ที่ผู้วิจัยจำลองให้	1.กระดาษ /ดินสอ/สี/ปากกา/ยางลบ/ไม้บรรทัด/อุปกรณ์ตกแต่งบอร์ด 2. ลูกน้ำยุงลายจำลองที่อยู่ในภาชนะน้ำขัง 3.ไฟฉาย	ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายด้วยตนเอง <u>ครั้งที่ 1</u> วันเสาร์ที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2565 <u>ครั้งที่ 2</u> วันจันทร์ที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2565 (4 สัปดาห์) และ<u>ครั้งที่3</u> วันพฤหัสบดีที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2565 (20 สัปดาห์)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 3 แสดงระยะเวลารายสัปดาห์ในการทำกิจกรรมตามโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินกิจกรรมรายสัปดาห์(สัปดาห์ที่1-สัปดาห์ที่20)																			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
-สำรวจลูกน้ำยุงลายโดยผู้วิจัยครั้งที่ 1	/																			
-ให้นักเรียนทำแบบวัดความรู้และแบบวัดพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายก่อนให้โปรแกรมฯ	/																			
-กิจกรรมที่ 1 สถานีสำรวจยุง	/																			
-กิจกรรมที่ 2 ให้ความรู้ป้องกันยุงลายตัวร้าย	/																			
-กิจกรรมที่ 1 ให้ความรู้การปรับสภาพแวดล้อมป้องกันยุงลายตัวร้าย	/																			
-กิจกรรมที่ 2 แกนนำเก่งถ่ายทอดความรู้เริ่ด	/																			
-กิจกรรมที่3 กิจกรรม walk rally (ไล่ล่าหาลูกน้ำยุงลาย)	/																			
-สำรวจลูกน้ำยุงลายโดยผู้วิจัยครั้งที่ 2				/																
-สำรวจลูกน้ำยุงลายโดยผู้วิจัยครั้งที่3																				/
-ให้นักเรียนทำแบบวัดความรู้และแบบวัดพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายหลังให้โปรแกรมฯ																				/

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3.6 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำมาให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านระบาดวิทยาจำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมสุขภาพจำนวน 1 ท่าน หลังจากนั้นทำการแก้ไขโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย แบบวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายไปทำการตรวจสอบความถูกต้องแล้วคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Indexes of Item - Objective Congruence: IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านระบาดวิทยาจำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสุขภาพจำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมสุขภาพจำนวน 1 ท่าน โดยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Indexes of Item - Objective Congruence: IOC) แต่ละข้อมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 0.5

การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย แบบวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายไปทดสอบความเชื่อมั่นในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบวัดความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายดังนี้

แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย วิเคราะห์โดยใช้วิธี KR 20 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72

แบบวัดพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย วิเคราะห์โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3.7 การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง (Ethical Consideration)

โครงร่างวิจัยที่ผ่านการพิจารณา จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรม ระดับมหาบัณฑิตศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อได้รับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยเข้าพบรองผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง และกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล และการพิทักษ์สิทธิ์ให้กับกลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมวิจัย โดยต้องได้รับการยินยอมและลงลายมือชื่อโดยครูประจำชั้นในเอกสารแสดงความยินยอม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆที่ได้ในการวิจัยจะเป็นความลับ ไม่กระทบต่อกลุ่มตัวอย่าง และนำมาใช้ตามวัตถุประสงค์การวิจัยครั้งนี้เท่านั้น ซึ่งการเข้าร่วมการวิจัยจะให้สิทธิแก่ผู้เข้าร่วมการวิจัยในการเข้าร่วมวิจัยด้วยความสมัครใจ กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิในการปฏิเสธหรือถอนตัวได้โดยไม่ต้องชี้แจงเหตุผลการวิจัย และจะนำเสนอผลวิจัยในภาพรวมหากกลุ่มตัวอย่างเกิดการเปลี่ยนใจภายหลังก็มีสิทธิ์ถอนตัวโดยไม่ต้องมีเหตุผลหรือคำอธิบายใดๆ ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะไม่มีผลอย่างใดต่อกลุ่มตัวอย่าง ตามหนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยเลขที่ ET08/2565 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2563 (ภาคผนวก ข หน้า 76)

3.8 การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาต เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง เพื่อขอดำเนินกิจกรรมในโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

2. ติดต่อประสานงานครูที่ดูแลนักเรียนเพื่อขอความร่วมมือเข้าไปเก็บข้อมูล และกิจกรรมตามโปรแกรมการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

3. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และการพิทักษ์สิทธิ์ให้กับกลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมวิจัย โดยให้นักเรียนลงลายมือชื่อครูประจำชั้นในเอกสารแสดงความยินยอม เนื่องจากมีครูประจำชั้นอยู่ในช่วงระหว่างการอธิบายและเป็นผู้อนุญาติแล้ว

4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายด้วยตนเองครั้งที่ 1 ในวันเสาร์ที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2565 เวลา 06.00 – 06.30 น. ณ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ก่อนการดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมการ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจอาคารภาชนะที่พบลูกน้ำยุงลายแล้วบันทึกตามแบบบันทึกค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย

5. ผู้วิจัยให้โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ในวันที่ 16 - 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2565 โดยก่อนเริ่มโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ผู้วิจัยขอความร่วมมือให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดความรู้ และแบบวัดพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายก่อนให้โปรแกรมฯ

วันที่ 1 วันเสาร์ที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2565 กิจกรรมที่ 1 สถานีสำรวจยุง ช่วงเวลา 09.00 – 10.30 น. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของโรคไข้เลือดออก และสามารถวิเคราะห์แนวทางการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายในสถานศึกษา โดยการแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่มให้ร่วมตอบคำถามดังนี้

สถานีที่1) เมื่อพูดถึงโรคติดต่อนำโดยยุงลายนึกถึงอะไร

สถานีที่2) สถานการณ์โรคติดต่อนำโดยยุงลาย ในโรงเรียนที่ผ่านมาเป็นอย่างไร

สถานีที่3) ผลกระทบของโรคติดต่อนำโดยยุงลายมีอะไรบ้าง

สถานีที่4) ที่ผ่านมาเราได้ดำเนินการอะไรบ้าง เกี่ยวกับโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

สถานีที่5) สิ่งที่อยากเห็น /ความท้าทายในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

กิจกรรมที่ 2 ให้ความรู้ป้องกันยุงลายตัวร้าย เวลา 10.30 – 12.00 น. โปรแกรมการให้ความรู้เรื่องการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายโดยเป็นการบรรยายให้ความรู้ เรื่องโรคติดต่อนำโดยยุงลาย สถานการณ์โรคติดต่อนำโดยยุงลาย วงจรการเกิดยุงลาย การป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายให้ความรู้เรื่องยาขั้นพื้นฐาน ให้ความรู้ลักษณะอาการ การเกิดโรคติดต่อนำโดยยุงลาย โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ และโปรแกรม power point

วันที่ 2 วันอาทิตย์ที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2565 กิจกรรมที่ 1ให้ความรู้การปรับสภาพแวดล้อมป้องกันยุงลายตัวร้าย ช่วงเวลา 09.00 – 10.30 น. เป็นกิจกรรมให้ความรู้การปรับสภาพแวดล้อมป้องกันยุงลายตัวร้าย ให้นักเรียนมีความรู้และตระหนักในการดูแลสิ่งแวดล้อมเพื่อการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

กิจกรรมที่ 2 แกนนำเก่งถ่ายทอดความรู้เริ่ด ช่วงเวลา 10.30 – 12.00 น. เป็นการจัดโปรแกรมการให้ความรู้เรื่องทักษะการสื่อสารที่ดีเพื่อให้นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้หลังจากให้ความรู้แล้วแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มๆละ 10 คน ร่วมกันคิด วิเคราะห์บทพูด และความรู้ที่ต้องการเผยแพร่โดยผู้วิจัยแจกหัวข้อในการฝึกจำลองทักษะการสื่อสารให้แต่ละกลุ่มดังนี้ 1) การประกาศให้ความรู้ผ่านเสียงตามสาย 2) การให้ความรู้หน้าชั้นเรียน 3) การสมมติสถานการณ์ให้นักเรียนตอบคำถามเพื่อนนักเรียนที่สงสัย เกี่ยวกับเรื่องการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติที่ได้ กลุ่มละ 15 นาที หลังจากนำเสนอครบทุกกลุ่ม

ผู้วิจัยสรุปภาพรวมของกิจกรรม และแจกอุปกรณ์ให้แต่ละกลุ่ม ในการจัดทำบอร์ดเพื่อนำไปตกแต่งมุมความรู้ในโรงเรียน แบ่งหัวข้อการจัดบอร์ดดังนี้1.โรคติดต่อนำโดยยุงลาย 2.การป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย 3.วงจรชีวิตยุงลาย

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรม walk rally (ไล่ล่าหาลูกน้ำยุงลาย) เวลา 13.00 – 14.00 น. เป็นกิจกรรมให้นักเรียนเกิดความสนุกมีความคิดสร้างสรรค์ในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ซึ่งจำลองเหตุการณ์ไล่ล่าหาลูกน้ำยุงลาย ให้นักเรียนลงพื้นที่ในโซนที่จัดให้เพื่อจำลองเหตุการณ์ในการหาตัวลูกน้ำยุงลาย และทำการคำนวณคะแนนค่า HI/ BI/ CI และจัดการกับภาชนะที่พบลูกน้ำยุงลายอย่างถูกวิธี

6. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายครั้งที่ 2 หลังได้รับโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย (4 สัปดาห์) คือในวันจันทร์ที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2565 เวลา 08.00 – 09.00 น. ณ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยดำเนินการสำรวจอาคารภาชนะที่พบลูกน้ำยุงลาย แล้วบันทึกตามแบบบันทึกค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย

7. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายครั้งที่ 3 หลังได้รับโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย (20 สัปดาห์) คือในวันพฤหัสบดีที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2565 เวลา 08.00 – 09.00 น. ณ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ด้วยตนเอง นอกจากนี้ เวลา 09.00 – 11.00 น. ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดความรู้ และแบบวัดพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายหลังให้โปรแกรมฯด้วยตนเอง

8. นำแบบวัดความรู้ แบบวัดพฤติกรรม มาตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้อง และลงรหัสตามตัวแปรที่กำหนดเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

9.นำแบบบันทึกค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย ที่ผู้วิจัยทำการสำรวจด้วยตนเองมาคำนวณตามสูตรการหาค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย (HI/ BI/ CI)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4 แสดงระยะเวลาการทำกิจกรรมตามโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

วันที่	เวลา	กิจกรรม
16 กรกฎาคม พ.ศ. 2565	06.00-06.30 น.	- สำรวจลูกน้ำยุงลายโดยผู้วิจัยครั้งที่1
	07.00-08.00 น.	- ให้นักเรียนทำแบบวัดความรู้การป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายก่อนการให้โปรแกรมฯ - ให้นักเรียนทำแบบวัดพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายก่อนการให้โปรแกรมฯ
	09.00-10.30 น.	กิจกรรมที่1สถานีสำรวจยุง
	10.30-12.00 น.	กิจกรรมที่2 ให้ความรู้ป้องกันยุงลายตัวร้าย
17 กรกฎาคม พ.ศ. 2565	09.00-10.30 น.	กิจกรรมที่1 ให้ความรู้การปรับสภาพแวดล้อมป้องกันยุงลายตัวร้าย
	10.30-12.00 น.	กิจกรรมที่2แกนนำเก่งถ่ายทอดความรู้เริ่ด
	13.00-14.00 น.	กิจกรรมที่3 กิจกรรม walk rally (ไล่ล่าหาลูกน้ำยุงลาย)
15 สิงหาคม พ.ศ. 2565	08.00-09.00 น.	- สำรวจลูกน้ำยุงลายโดยผู้วิจัยครั้งที่2 หลังการให้โปรแกรมฯ 4 สัปดาห์
15 ธันวาคม พ.ศ. 2565	08.00-09.00 น.	- สำรวจลูกน้ำยุงลายโดยผู้วิจัย หลังการให้โปรแกรมฯ 20 สัปดาห์
	09.00-11.00 น.	- ให้นักเรียนทำแบบวัดความรู้การป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายหลังการให้โปรแกรมฯ - ให้นักเรียนทำแบบวัดพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายหลังการให้โปรแกรมฯ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3.9 การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. หาค่าสถิติเชิงอนุมานโดยการทดสอบ Normal Distribution พบว่ามีการแจกแจงไม่ปกติ ผู้วิจัยจึงใช้สถิติ Non-parametric เลือกใช้ Wilcoxon- signed rank Test ในการทดสอบ

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ดังนี้

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา ประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อนำโดยยุงลาย การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.2 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.3 แบบวัดพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความรู้การป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย, พฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติ Wilcoxon- signed rank Test

3.5 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนดัชนีลูกน้ำยุงลายโดยการเปรียบเทียบค่าคะแนนที่ได้จากการสำรวจและคำนวณจากสูตรของกรมควบคุมโรค

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายต่อความรู้และพฤติกรรมในนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ทำการศึกษาทั้งสิ้น 20 สัปดาห์ ระหว่างวันที่ 16 กรกฎาคม 2565 ถึง วันที่ 15 ธันวาคม 2565 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ นักเรียนแกนนำจำนวน 30 คน วัดผลความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ก่อน – หลังได้รับโปรแกรม (One-Group Pretest – Posttest Design) โดยวัดก่อนให้โปรแกรมฯ และหลังให้โปรแกรมฯ 20 สัปดาห์โดยเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนแกนนำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง

ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไป

4.2 ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

4.3 พฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

4.4 การสำรวจลูกน้ำยุงลาย

4.5 การคำนวณค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4.1 ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.3 ทั้งหมดมีอายุ 15 ปี เป็นแกนนำนักเรียน และแกนนำด้านสุขภาพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 50.0 เท่ากัน สถานที่พักส่วนใหญ่ของนักเรียนอยู่หอพัก 16 จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 ประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อนำโดยยุงลายของคนในครอบครัวส่วนใหญ่ไม่เคยป่วย คิดเป็นร้อยละ 80.0 ประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อนำโดยยุงลายของตัวนักเรียนเองพบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยป่วยด้วยโรคติดต่อนำโดยยุงลาย คิดเป็นร้อยละ 90.0 การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ได้รับความรู้การป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายทางเสียงตามสายในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 96.6 และทางสื่ออินเตอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 80.0 ตามลำดับ สำหรับการแนะนำหรือส่งต่อความรู้ พบว่าไม่เคยแนะนำ หรือบอกให้เพื่อนและครอบครัวในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย คิดเป็นร้อยละ 63.3 และเคยแนะนำหรือบอกต่อความรู้ให้เพื่อน และครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 36.6 โดยก่อนเข้าโปรแกรมฯ กลุ่มตัวอย่าง มี 30 คน และหลังให้โปรแกรมฯ กลุ่มตัวอย่างเหลือ 25 คน ที่สามารถอยู่ร่วมกิจกรรมจนครบ ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	(n=30)	
ชาย	11	36.7
หญิง	19	63.3
อายุ (ปี)	(n=30)	
15	30	100.0
(Mean = 15)		
ประเภทแกนนำ	(n=30)	
-แกนนำนักเรียน	15	50.0
-แกนนำด้านสุขภาพอื่นๆ	15	50.0

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
สถานที่พัก	(n=30)	
หอพัก 1	5	16.6
หอพัก 2	1	3.3
หอพัก 3	4	13.3
หอพัก 5	1	3.3
หอพัก 7	1	3.3
หอพัก 8	2	6.6
หอพัก 9	3	10.0
หอพัก 10	3	10.0
หอพัก 11	1	3.3
หอพัก 14	1	3.3
หอพัก 15	2	6.6
หอพัก 16	6	20.0
ประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อ นำโดยยุงลายของคนในครอบครัว (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)	(n=30)	
-เคยป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก	6	20.0
-เคยป่วยด้วยโรคติดเชื้อไวรัสซิกา	0	0.0
-เคยป่วยด้วยโรคไข้ปวดข้อยุงลาย (ชิคุนกุนยา)	0	0.0
-ไม่เคยป่วยด้วยโรคติดต่อนำโดยยุงลาย	24	80.0
ประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อ นำโดยยุงลายของตนเอง (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)	(n=30)	
-เคยป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก	3	10.0
-เคยป่วยด้วยโรคติดเชื้อไวรัสซิกา	0	0.0
-เคยป่วยด้วยโรคไข้ปวดข้อยุงลาย (ชิคุนกุนยา)	0	0.0
-ไม่เคยป่วยด้วยโรคติดต่อนำโดยยุงลาย	27	90.0

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
-ทางสื่ออินเตอร์เน็ต เช่น -Facebook เว็บไซต์	24	80.0
-เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	14	46.6
-ครูสอนในชั้นเรียน	11	36.6
- ทางเสียงตามสายในโรงเรียน	29	96.6
การแนะนำหรือบอกให้เพื่อนและครอบครัวในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย	(n=30)	
-ไม่เคย	11	36.6
-เคย	19	63.3
เป็นประจำ	3	9.9
นานๆครั้ง	8	26.6
บางครั้ง	8	26.6

4.2 ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความรู้ในเรื่องของวงจรชีวิตยุงลาย โรคติดต่อนำโดยยุงลาย การทานยา การดูแลตนเองหากมีอาการเข้าข่ายเป็นโรคติดต่อนำโดยยุงลาย การป้องกันตนเองจากยุงลายกัดโดยมาตรการ 5 ป.1ข. การใช้ทรายอะเบท และสมุนไพรไทย คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือความรู้ในเรื่องอาการแสดงของโรคติดต่อนำโดยยุงลายหลังรับเชื้อ การนิยามโรคติดต่อนำโดยยุงลาย วิธีการป้องกันโรคไข้เลือดออก และการป้องกันโรคไข้เลือดออกในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 96 นอกจากนี้รองลงมาคือ ความรู้ในเรื่องระยะเวลาที่ไข่ยุงลายมีชีวิตเวลาในการออกหากินของยุงลาย คิดเป็นร้อยละ 92 ดังแสดงในตารางที่ 6

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 6 แสดงจำนวน และร้อยละ ของคะแนนการวัดความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการได้รับโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย และหลังการรับโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย 20 สัปดาห์

คำถาม	ก่อน (n=25)		หลัง (n=25)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.วงจรชีวิตของยุงลายประกอบด้วยระยะใด				
ตอบถูก	2	8.0	25	100.0
ตอบผิด	23	92.0	0	0.0
2.ไข่ยุงลายจะมีชีวิตอยู่ได้นานเท่าใด				
ตอบถูก	6	24.0	23	92.0
ตอบผิด	19	76.0	2	8.0
3. เวลาในการออกหากินของยุงลายคือช่วงเวลาใด				
ตอบถูก	10	40.0	23	92.0
ตอบผิด	15	60.0	2	8.0
4. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับโรคติดต่อนำโดยยุงลาย				
ตอบถูก	3	12.0	25	100.0
ตอบผิด	22	88.0	0	0.0
5. ถ้าป่วยด้วยโรคติดต่อนำโดยยุงลายจะแสดงอาการหลังรับเชื้อกี่วัน				
ตอบถูก	1	4.0	24	96.0
ตอบผิด	24	96.0	1	4.0

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 6 (ต่อ)

คำถาม	ก่อน (n=25)		หลัง (n=25)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
6.ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคติดต่อนำโดยยุงลาย				
ตอบถูก	12	48.0	24	96.0
ตอบผิด	13	52.0	1	4.0
7. ผู้ป่วยที่ป่วยด้วยโรคติดต่อนำโดยยุงลายเหตุใดถึงห้ามรับประทานยาแอสไพริน				
ตอบถูก	14	56.0	25	100.0
ตอบผิด	11	44.0	0	0.0
8. ควรแนะนำให้เพื่อนปฏิบัติตัวอย่างไรหากมีอาการเข้าข่ายเป็นโรคไข้เลือดออก				
ตอบถูก	5	20.0	25	100.0
ตอบผิด	20	80.0	0	0.0
9. มาตรการ 5ป.1ข. (ปิด ปล่อย เปลี่ยน ปรับ ปฏิบัติ ขัด) ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง				
ตอบถูก	7	28.0	25	100.0
ตอบผิด	18	72.0	0	0.0
10. ข้อใดคือวิธีการป้องกันยุงลายกัดที่ปลอดภัยมากที่สุด				
ตอบถูก	13	52.0	25	100.0
ตอบผิด	12	48.0	0	0.0

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 6 (ต่อ)

คำถาม	ก่อน (n=25)		หลัง (n=25)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
11.วิธีการใดสามารถป้องกันโรคไข้เลือดออกที่อาจเกิดกับนักเรียนได้ดีที่สุด				
ตอบถูก	14	56.0	24	96.0
ตอบผิด	11	44.0	1	4.0
12.ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับทรายอะเบท				
ตอบถูก	8	32.0	25	100.0
ตอบผิด	17	68.0	0	0.0
13.ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกในโรงเรียน				
ตอบถูก	6	24.0	24	96.0
ตอบผิด	19	76.0	1	4.0
14.สมุนไพรไทยในข้อใดที่สามารถช่วยไล่ยุงได้				
ตอบถูก	6	24.0	25	100
ตอบผิด	19	76.0	0	0.0

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

จากการศึกษาผลของโปรแกรมป้องกันโรคติดต่อโดยยุงลาย โดยก่อนเข้าโปรแกรมกลุ่มตัวอย่าง มี 30 คน และหลังให้โปรแกรมเสร็จสิ้นกลุ่มตัวอย่างที่สามารถอยู่ครบกิจกรรมจำนวน 25 คน ดังนั้นในการศึกษาเปรียบเทียบผลของโปรแกรม จึงได้ทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ก่อนและหลังการให้โปรแกรมในกลุ่มตัวอย่างที่สามารถติดตามได้ ดังนี้

ผลการศึกษาความรู้ในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) โดยที่ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายก่อนและหลังได้รับโปรแกรมเท่ากับ 4.2±2.7 และ 13.6±0.5 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย 20 สัปดาห์

ตัวแปรที่ศึกษา	ความรู้ในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายของกลุ่มตัวอย่าง		ระดับความรู้	z	p - value
	$\bar{x}$	S.D.			
ก่อนการทดลอง	4.2	2.7	ระดับต่ำ	-4.2	0.001*
หลังการทดลอง	13.6	0.5	ระดับสูง		

*มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อทดสอบด้วย Wilcoxon- signed rank Test

4.3 พฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

ผลการศึกษา พฤติกรรมการปฏิบัติของนักเรียนเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่านักเรียนมีการปฏิบัติในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ การทำความสะอาดบ้านหรือหอนอนให้ปลอดโปร่งอยู่เสมอ เพื่อไม่ให้ยุงลายมาพักเกาะ ($\bar{x}$= 3.6) รองลงมาคือ นักเรียนไม่เข้าไปอยู่และเล่นกับเพื่อนในสถานที่รกทึบมีน้ำขัง แสงสว่างไม่เพียงพอ ($\bar{x}$= 3.5) และนักเรียนมีการเก็บขยะทิ้งลงถังที่มีฝาปิดมิดชิด เพื่อป้องกันน้ำขังในขยะอันจะนำไปสู่การเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย ($\bar{x}$= 3.3) พฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายของนักเรียนอยู่ในระดับสูง

นักเรียนมีพฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายต่ำสุด 3 ลำดับแรก คือ กลุ่มตัวอย่างใช้สมุนไพรใกล้ตัว เช่นตะไคร้มาใช้ในการไล่ยุง พฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}$= 0.4) รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างทายากันยุง หรือฉีดสเปรย์เพื่อป้องกันยุงกัด พฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{x}$= 1.3) และฉันเปลี่ยนน้ำในแจกันดอกไม้โดยการใช้วัสดุอื่นแทน เช่น ดิน, ดินวิทยาศาสตร์, โอเอซิส หรือใส่ทิชชูอุดปากแจกัน พฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$= 1.6) ดังแสดงในตารางที่ 8

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 8 แสดงจำนวน และร้อยละ ของคะแนนการวัดพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการได้รับโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย และหลังการได้รับโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย 20 สัปดาห์

ข้อ	ข้อปฏิบัติ	ความถี่ในการปฏิบัติโดยเฉลี่ยต่อสัปดาห์					$\bar{x}$	(S.D.)
		เป็นประจำ (4)	บ่อยครั้ง (3)	นานๆ ครั้ง (2)	บางครั้ง (1)	ไม่เคยเลย (0)		
1.	ชอบสวมใส่เสื้อผ้าแขนยาวและกางเกงขายาวเมื่ออยู่ในหอนอน หรือออกไปทำกิจกรรมข้างนอกเพื่อป้องกันยุงกัด							
	จำนวนคนที่ปฏิบัติก่อน (n=25)	5 (20%)	8 (32%)	7 (28%)	5 (20%)	0 (0%)	2.5	1.0
	จำนวนคนที่ปฏิบัติหลัง (n=25)	9 (36%)	10 (40%)	6 (24%)	0 (0%)	0 (0%)	3.1	0.7
2.	การทายากันยุงหรือฉีดสเปรย์เพื่อป้องกันยุงกัด							
	จำนวนคนที่ปฏิบัติก่อน(n=25)	0 (0%)	2 (8%)	9 (36%)	13 (52%)	1 (4%)	1.4	0.7
	จำนวนคนที่ปฏิบัติหลัง(n=25)	1 (4%)	1 (4%)	5 (20%)	17 (68%)	1 (4%)	1.3	0.8
3.	การใช้สมุนไพรใกล้ตัว เช่น ตะไคร้มาใช้ในการไล่ยุง							
	จำนวนคนที่ปฏิบัติก่อน(n=25)	0 (0%)	1 (4%)	2 (8%)	10 (40%)	12 (48%)	0.6	0.8
	จำนวนคนที่ปฏิบัติหลัง(n=25)	0 (0%)	1 (4%)	1 (4%)	11 (44%)	12 (48%)	0.4	0.5
4.	ไม่เข้าไปอยู่และเล่นกับเพื่อนในสถานที่รกทึบมีน้ำขัง และแสงสว่างไม่เพียงพอ							
	จำนวนคนที่ปฏิบัติก่อน(n=25)	0 (0%)	0 (0%)	6 (24%)	9 (36%)	10 (40%)	0.8	0.8
	จำนวนคนที่ปฏิบัติหลัง(n=25)	14 (56%)	11 (44%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	3.5	0.5

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ข้อ	ข้อปฏิบัติ	ความถี่ในการปฏิบัติโดยเฉลี่ยต่อสัปดาห์					$\bar{x}$	(S.D.)
		เป็นประจำ (4)	บ่อยครั้ง (3)	นานๆ ครั้ง (2)	บางครั้ง (1)	ไม่เคยเลย (0)		
5.	ปิดประตูและหน้าต่างหอนอนเป็นประจำทั้งกลางวันและกลางคืนเพื่อป้องกันยุงเข้ามาในห้อง							
	จำนวนคนที่ปฏิบัติก่อน(n=25)	3 (12%)	9 (36%)	4 (16%)	8 (32%)	1 (4%)	2.2	1.1
	จำนวนคนที่ปฏิบัติหลัง(n=25)	12 (48%)	13 (52%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	3.4	0.5
6.	การทำความสะอาดบ้านหรือหอนอนให้ปลอดโปร่งอยู่เสมอเพื่อไม่ให้ยุงลายมาพักเกาะ							
	จำนวนคนที่ปฏิบัติก่อน(n=25)	11 (44%)	12 (48%)	0 (0%)	2 (8%)	0 (0%)	3.2	0.8
	จำนวนคนที่ปฏิบัติหลัง(n=25)	16 (64%)	9 (36%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	3.6	0.4
7.	การคว่ำภาชนะที่มีน้ำท่วมขังหรือเปลี่ยนน้ำในภาชนะน้ำขังต่างๆเนื่องจากอาจเป็นแหล่งน้ำขังทำให้ยุงลายมาวางไข่ได้							
	จำนวนคนที่ปฏิบัติก่อน(n=25)	0 (0%)	10 (40%)	13 (52%)	2 (8%)	0 (0%)	2.3	0.6
	จำนวนคนที่ปฏิบัติหลัง(n=25)	0 (0%)	14 (56%)	11 (44%)	0 (0%)	0 (0%)	2.5	0.5
8.	การลดการใช้กล่องโฟม แก้วพลาสติกเนื่องจากอาจเป็นแหล่งน้ำขังทำให้ยุงลายมาวางไข่ได้							
	จำนวนคนที่ปฏิบัติก่อน(n=25)	5 (20%)	5 (20%)	4 (16%)	11 (44%)	0 (0%)	2.1	1.2
	จำนวนคนที่ปฏิบัติหลัง(n=25)	5 (20%)	17 (68%)	3 (12%)	0 (0%)	0 (0%)	3.0	0.5

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ข้อ	ข้อปฏิบัติ	ความถี่ในการปฏิบัติโดยเฉลี่ยต่อสัปดาห์					$\bar{x}$	(S.D.)
		เป็นประจำ (4)	บ่อยครั้ง (3)	นานๆ ครั้ง (2)	บางครั้ง (1)	ไม่เคยเลย (0)		
9.	เก็บขยะทิ้งลงถังที่มีฝาปิดมิดชิด เพื่อป้องกันน้ำขังในขยะและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย							
	จำนวนคนที่ปฏิบัติก่อน(n=25)	2 (8%)	16 (64%)	7 (28%)	0 (0%)	0 (0%)	2.80	0.57
	จำนวนคนที่ปฏิบัติหลัง(n=25)	12 (48%)	10 (40%)	3 (12%)	0 (0%)	0 (0%)	3.36	0.70
10.	เมื่อพบภาชนะที่ไม่มีฝาปิดจะนำฝามาปิดภาชนะให้เรียบร้อยเพื่อป้องกันยุงลายมาวางไข่							
	จำนวนคนที่ปฏิบัติก่อน(n=25)	0 (0%)	6 (24%)	14 (56%)	3 (12%)	2 (8%)	1.9	0.8
	จำนวนคนที่ปฏิบัติหลัง(n=25)	0 (0%)	18 (72%)	7 (28%)	0 (0%)	0 (0%)	2.7	0.4
11.	การคว่ำภาชนะที่มีน้ำท่วมขังหรือเปลี่ยนน้ำในภาชนะน้ำขังต่างๆเนื่องจากอาจเป็นแหล่งน้ำขังทำให้ยุงลายมาวางไข่ได้							
	จำนวนคนที่ปฏิบัติก่อน(n=25)	0 (0%)	9 (36%)	8 (32%)	8 (32%)	0	2.0	0.8
	จำนวนคนที่ปฏิบัติหลัง(n=25)	0 (0%)	17 (68%)	8 (32%)	0 (0%)	0 (0%)	2.6	0.4
12.	การขัดทำความสะอาดภาชนะที่มีน้ำขังก่อนใส่ทรายอะเบท							
	จำนวนคนที่ปฏิบัติก่อน(n=25)	0 (0%)	5 (20%)	11 (44%)	7 (28%)	2 (8%)	1.7	0.8
	จำนวนคนที่ปฏิบัติหลัง(n=25)	3 (12%)	13 (52%)	8 (32%)	1 (4%)	0 (0%)	2.7	0.7

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ข้อ	ข้อปฏิบัติ	ความถี่ในการปฏิบัติโดยเฉลี่ยต่อสัปดาห์					$\bar{x}$	(S.D.)
		เป็นประจำ (4)	บ่อยครั้ง (3)	นานๆ ครั้ง (2)	บางครั้ง (1)	ไม่เคยเลย (0)		
13.	การเก็บขยะทิ้งลงถังที่มีฝาปิดมิดชิด เพื่อป้องกันน้ำขังในขยะและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย							
	จำนวนคนที่ปฏิบัติก่อน(n=25)	0 (0%)	3 (12%)	7 (28%)	10 (40%)	5 (20%)	1.3	0.9
	จำนวนคนที่ปฏิบัติหลัง(n=25)	2 (8%)	17 (68%)	6 (24%)	0 (0%)	0 (0%)	2.8	0.5
14.	การเปลี่ยนน้ำในแจกันดอกไม้โดยการใช้วัสดุอื่นแทน เช่น ดิน, ดินวิทยาศาสตร์, โอเอซิส หรือใส่ทิชชูอุดปากแจกัน							
	จำนวนคนที่ปฏิบัติก่อน(n=25)	1 (4%)	2 (8%)	3 (12%)	9 (36%)	10 (40%)	1.0	1.1
	จำนวนคนที่ปฏิบัติหลัง(n=25)	2 (8%)	1 (4%)	13 (52%)	4 (16%)	5 (20%)	1.6	1.1

*ไม่มีข้อคำถามเชิงลบ

จากการศึกษาผลของโปรแกรมป้องกันโรคติดต่อโดยยุงลาย โดยก่อนเข้าโปรแกรมกลุ่มตัวอย่าง มี 30 คน และหลังให้โปรแกรมเสร็จสิ้นกลุ่มตัวอย่างที่สามารถอยู่ครบกิจกรรมจำนวน 25 คน ดังนั้นในการศึกษาเปรียบเทียบผลของโปรแกรม จึงได้ทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และพฤติกรรมก่อนและหลังการให้โปรแกรมในกลุ่มตัวอย่างที่สามารถติดตามได้ ดังนี้

ผลการศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) โดยที่ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายก่อนและหลังได้รับโปรแกรมเท่ากับ 1.8±0.2 และ 2.6±0.1 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 9

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย 20 สัปดาห์

ตัวแปรที่ศึกษา	พฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายของกลุ่มตัวอย่าง		ระดับพฤติกรรม	z	p - value
	$\bar{x}$	S.D.			
ก่อนการทดลอง	1.8	0.2	ปานกลาง	-4.3	0.001*
หลังการทดลอง	2.6	0.1	สูง		

* มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อทดสอบด้วย Wilcoxon- signed rank Test

4.4 การสำรวจลูกน้ำยุงลาย

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยทำการสำรวจด้วยตนเอง

จากการสำรวจลูกน้ำยุงลาย ครั้งที่1 ในวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2565 เริ่มนับระยะเวลา 0 สัปดาห์ พบภาชนะที่มีลูกน้ำยุงลาย จำนวน 17 ชิ้นที่พบมากที่สุดคือ ยางรถยนต์ประดิษฐ์ พบลูกน้ำยุงลายอยู่จำนวน 9 ชิ้น รองลงมาคือ แจกันปลูก ต้นไม้น้ำจำนวน 4 ชิ้น และถังน้ำในห้องน้ำ จำนวน 2 ชิ้น ตามลำดับ หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้เข้าไปสำรวจลูกน้ำยุงลาย ครั้งที่2 ในวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2565 ระยะเวลา 4 สัปดาห์ พบว่าภาชนะที่พบลูกน้ำยุงลายมีจำนวนลดลง เหลือ 4 ชิ้น มากที่สุดคือ แจกันปลูกต้นไม้น้ำจำนวน 2 ชิ้น รองลงมาคือ อ่างน้ำพุ และภาชนะขังน้ำ จำนวนอย่างละ 1 ชิ้น ตามลำดับ ผู้วิจัยได้เข้าไปสำรวจลูกน้ำยุงลายครั้งที่ 3 วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2565 ระยะเวลา 20 สัปดาห์ แต่ไม่พบภาชนะที่มีลูกน้ำยุงลาย ดังแสดงในตารางที่ 10

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 10 ตารางแสดงผลการสำรวจลูกน้ำยุงลาย ภายใน 20 สัปดาห์

ภาชนะที่สำรวจ	ภาชนะทั้งหมดที่สำรวจ (ชิ้น)	ภาชนะที่พบลูกน้ำ (ชิ้น)		
		ครั้งที่1 สำรวจ 16 ก.ค. 2565 (0 สัปดาห์)	ครั้งที่2 สำรวจ 15 ส.ค. 2565 (4 สัปดาห์)	ครั้งที่3 สำรวจ 15 ธ.ค. 2565 (20 สัปดาห์)
1.แจกันปลูกต้นไม้น้ำ	4	4	2	0
2.ถังน้ำในห้องน้ำ	2	2	0	0
3.อ่างน้ำพุ	1	1	1	0
4.ภาชนะขังน้ำ	1	1	1	0
5.ยางรถยนต์ประดิษฐ์	9	9	0	0
รวม	17	17	4	0

จากสำรวจลูกน้ำยุงลาย และศึกษาผลของคะแนนการสำรวจลูกน้ำยุงลาย ก่อนและหลังการได้รับโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ที่ผู้วิจัยทำการสำรวจด้วยตนเองภายใน 20 สัปดาห์ พบว่าระดับความเสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อนำโดยยุงลายใช้ค่าดัชนีความชุกชุมของลูกน้ำยุงลายโดยใช้เกณฑ์ภาวะความเสี่ยงต่อการเกิดการระบาดของโรคไข้เลือดออก

ครั้งที่ 1 สำรวจวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ.2565 เริ่มนับ 0 สัปดาห์ พบว่า ค่า House Index (HI) ในระดับความเสี่ยงสูงต่อการระบาดของโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ว่ามีการพบลูกน้ำยุงลายในอาคารที่สำรวจเป็นจำนวนมาก ค่า Breteau Index (BI) ในระดับความเสี่ยงสูง ซึ่งอธิบายได้ถึงจำนวนลูกน้ำที่อยู่ในภาชนะ หรือจำนวนยุงที่จะเกิดจากภาชนะต่อวันเป็นจำนวนมาก และค่า Container Index (CI) ในระดับความเสี่ยงสูงซึ่งอธิบายได้ว่าจากการสำรวจ พบลูกน้ำยุงลายอยู่ในภาชนะที่สำรวจจำนวนมาก

ครั้งที่ 2 สำรวจวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ.2565 ระยะเวลา 4 สัปดาห์ พบค่าการสำรวจลูกน้ำยุงลายต่ำลงจากเดิมแต่ยังคงอยู่ในเกณฑ์เสี่ยงสูงต่อการระบาดของโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ครั้งที่ 3 สำรวจวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ.2565 ระยะเวลา 20 สัปดาห์พบค่า House Index (HI) ในระดับความเสี่ยงต่ำต่อการระบาดของโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ว่ามีการลดจำนวนลงของลูกน้ำยุงลายในอาคาร ค่า Breteau Index (BI) ในระดับความเสี่ยงต่ำ ซึ่งอธิบายได้ถึงจำนวนลูกน้ำที่อยู่ในภาชนะหรือจำนวนยุงที่จะเกิดจากภาชนะต่อวันมีจำนวนลดลง และค่า Container Index (CI) ในระดับความเสี่ยงต่ำ ซึ่งอธิบายได้ว่า จากการสำรวจ พบลูกน้ำยุงลายที่อยู่ในภาชนะมีจำนวนลดลง ดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย จากการสำรวจก่อนและหลังการให้โปรแกรมป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย 20 สัปดาห์

วันที่สำรวจ	ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย			ระดับความเสี่ยง
	HI	BI	CI	
ครั้งที่ 1 (ก่อนให้โปรแกรม)	100	850	100	เสี่ยงสูง
ครั้งที่ 2 (หลังให้โปรแกรม 4 สัปดาห์)	50	200	23.5	เสี่ยงสูง
ครั้งที่ 3 (หลังให้โปรแกรม 20 สัปดาห์)	0	0	0	เสี่ยงต่ำ

หมายเหตุ : ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย เป็น 0 เนื่องมาจากหลังเกิดการระบาดของโรคไข้เลือดออกในโรงเรียนฯ ทางโรงเรียนฯจึงมีการรณรงค์ Big Cleaning Day และปรับสภาพแวดล้อมทั้งหมด

4.5 การคำนวณค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย

การคำนวณค่า House Index (HI)

$$HI = \frac{\text{จำนวนอาคารที่สำรวจพบลูกน้ำ} \times 100}{\text{จำนวนอาคารที่สำรวจทั้งหมด}}$$

$$\text{HI ครั้งที่ 1} = \frac{2 \times 100}{2} = 100$$

$$\text{HI ครั้งที่ 2} = \frac{1 \times 100}{2} = 50$$

$$\text{HI ครั้งที่ 3} = \frac{0 \times 100}{0} = 0$$

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

การคำนวณค่า Breteau Index (BI)

BI = จำนวนภาชนะที่พบลูกน้ำ X 100
จำนวนอาคารที่สำรวจทั้งหมด

BI ครั้งที่ 1 = 17 X 100 = 850
2

BI ครั้งที่ 2 = 4 X 100 = 200
2

BI ครั้งที่ 3 = 0 X 100 = 0
2

การคำนวณค่า Container Index (CI)

CI = จำนวนภาชนะที่พบลูกน้ำ X 100
จำนวนภาชนะที่สำรวจทั้งหมด

CI ครั้งที่ 1= 17 X 100 = 100
17

CI ครั้งที่ 2= 4 X 100 = 23.5
17

CI ครั้งที่ 3= 0 X 100 = 0
17

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ต่อความรู้ และพฤติกรรมในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ทำการศึกษาในเด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi–Experimental Research) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย ส่วนที่1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ส่วนที่ 3 แบบวัดพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ส่วนที่ 4 แบบบันทึกการสำรวจลูกน้ำยุงลายโดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูล และ2) เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการประกอบด้วย โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย สำหรับการดำเนินกิจกรรม 2 วัน ทำการเก็บข้อมูลก่อนและหลังได้รับโปรแกรมฯภายใน 20 สัปดาห์ วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า Median (IQR) มีนัยสำคัญจึงใช้สถิติ Wilcoxon – signed rank test ในการวิเคราะห์โดยผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

นักเรียนที่เข้าร่วมวิจัยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.3 ซึ่งมีอายุเฉลี่ย 15 ปี มีแกนนำนักเรียนและแกนนำด้านสุขภาพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 50.0 เท่ากัน สถานที่พักส่วนใหญ่ของนักเรียนอยู่หอพัก 16 คิดเป็นร้อยละ 20.0 ยังพบอีกว่าคนในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยป่วยด้วยโรคติดต่อนำโดยยุงลาย คิดเป็นร้อยละ 80.0 และกลุ่มนักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยป่วยด้วยโรคติดต่อนำโดยยุงลาย คิดเป็นร้อยละ 90.0 ในเรื่องของการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายนั้นนักเรียนได้รับความรู้การป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายส่วนใหญ่จากเสียงตามสายในโรงเรียนคิดเป็นร้อยละ 37.1 โดยนักเรียนส่วนใหญ่ได้มีการแนะนำหรือบอกต่อความรู้ให้เพื่อนและคนในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 63.3

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2. ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

จากการเปรียบเทียบความรู้ ก่อนและหลังการให้โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย พบว่าหลังได้รับโปรแกรมฯนักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายระดับสูงได้แก่ ความรู้ในเรื่องของวงจรชีวิตยุงลาย ความรู้เกี่ยวกับโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ความรู้ในกรณีผู้ป่วยที่ป่วยด้วยโรคติดต่อนำโดยยุงลายเหตุใดถึงห้ามรับประทานยาแอสไพรินส่วนของการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย มีความรู้เรื่องการปฏิบัติตัวหากมีอาการเข้าข่ายเป็นโรคไข้เลือดออก มาตรการ 5ป.1ข. (ปิด ปล่อย เปลี่ยน ปรับ ปฏิบัติ ขัด) ข้อใดคือวิธีการป้องกันยุงลายกัดที่ปลอดภัย มากที่สุด การใช้สมุนไพรไทยในการไล่ยุง ร้อยละ 100.0

ในส่วนของข้อความรู้ที่นักเรียนมีคะแนนน้อยที่สุดหรือตอบผิดมากที่สุด หลังการให้โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย คือข้อความรู้เรื่องไข่ยุงลายจะมีชีวิตอยู่ได้นานเท่าใดและเวลาในการออกหากินของยุงลายคือช่วงเวลาใด ร้อยละ 92.0

3. พฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

จาการเปรียบเทียบพฤติกรรม ก่อนและหลังการให้โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย พบว่าหลังได้รับโปรแกรมฯ นักเรียนมีพฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายระดับสูง 3 ลำดับแรกได้แก่ ฉันทำความสะอาดบ้าน หรือหอนอนให้ปลอดโปร่งอยู่เสมอเพื่อไม่ให้ยุงลายมาพักเกาะ รองลงมาคือ ฉันไม่เข้าไปอยู่และเล่นกับเพื่อนในสถานที่รกทึบมีน้ำขังและแสงสว่างไม่เพียงพอ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมปิดประตูและหน้าต่างหอนอนเป็นประจำทั้งกลางวันและกลางคืนเพื่อป้องกันยุงเข้ามาในห้อง

ในส่วนของการปฏิบัติที่นักเรียนมีคะแนนน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างใช้สมุนไพรใกล้ตัว เช่น ตะไคร้มาใช้ในการไล่ยุง รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมไม่ทายากันยุง หรือฉีดสเปรย์เพื่อป้องกันยุงกัด นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมน้อยในเรื่องของการเปลี่ยนน้ำในแจกันดอกไม้โดยการใช้วัสดุอื่นแทน เช่น ดิน, ดินวิทยาศาสตร์, โอเอซิส หรือใส่ทิชชูอุดปากแจกัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4. การสำรวจลูกน้ำยุงลาย

ผู้วิจัยทำการสำรวจด้วยตนเองครั้งแรกก่อนการทดลอง โดยทำการสำรวจครั้งที่1 ในวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2565 (0 สัปดาห์) และครั้งที่ 2 ในวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2565 (4 สัปดาห์) พบว่า ค่า House Index (HI), ค่า Breteau Index (BI) และค่า Container Index (CI) อยู่ในระดับที่มีความเสี่ยงสูงต่อการระบาดของโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

ภายหลังการให้โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ผู้วิจัยทำการสำรวจลูกน้ำยุงลาย ครั้งที่ 3 ในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2565 (20 สัปดาห์)พบว่าค่า House Index (HI), ค่า Breteau Index (BI) และค่า Container Index (CI) และ อยู่ในระดับความเสี่ยงต่ำต่อการระบาดของโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

5.2 อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลของโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายต่อความรู้และพฤติกรรมในนักเรียนแกนนำชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดลำปาง ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้อภิปรายผลดังนี้

1) ความรู้เกี่ยวกับโรคและการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายของนักเรียนแกนนำชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า หลังการให้โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 25 คน มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$=13.6, S.D.=0.5) ซึ่งก่อนการให้โปรแกรมคะแนนความรู้ในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X}$=4.2, S.D.=2.7) ทั้งนี้อาจเนื่องจากการให้ความรู้เรื่องโรคติดต่อนำโดยยุงลาย สถานการณ์โรคติดต่อนำโดยยุงลาย วงจรการเกิดยุงลาย ลักษณะอาการและการรักษา การป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย การปรับสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดี ทักษะการสื่อสารความรู้ในการถ่ายทอดความรู้ที่ดี ซึ่งการให้ความรู้แก่กลุ่มตัวอย่างผ่านกิจกรรมต่างๆ เป็นเวลา 2 วันผ่านทางการบรรยายโดยใช้สื่อต่างๆ ที่เหมาะสมกับช่วงวัยทั้งเนื้อหา สื่อที่ใช้ ภาพ การสาธิต และการฝึกคิดโดยให้ความรู้เรื่องทักษะการสื่อสารด้วยกิจกรรมการจัดบอร์ดเพื่อถ่ายทอดความรู้ นอกจากนี้หลังการให้โปรแกรมฯได้เกิดการระบาดของโรคไข้เลือดออกทำให้นักเรียนได้เกิดการทบทวนความรู้ผ่านการปฏิบัติจริง กิจกรรมและเหตุการณ์ดังกล่าวขั้นต้นทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมได้ฝึกคิด เกิดการทบทวนความรู้ความเข้าใจและระลึกถึงความรู้ที่ได้รับจากการบรรยายและการเห็นแบบอย่างการสาธิต รวมถึงการปฏิบัติในสถานการณ์จริง สอดคล้องกับการศึกษาของ ปะการัง ศรีมี และคณะ (2564) ที่พบว่าความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกและการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก หลังจากเข้าร่วมโปรแกรมการส่งเสริมสุขภาพที่ประยุกต์ส่วนผสมการตลาดเชิงสังคมต่อความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกเพิ่มขึ้น ($\bar{X}$= 12.5) ซึ่งเมื่อพิจารณาความรู้รายข้อในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้และตอบถูกมากขึ้นในทุกข้อคำถามคลอบคลุมความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโรคติดต่อนำโดยยุงลาย และความรู้ในป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย โดยหลังได้รับโปรแกรมกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ทั้งเรื่องมาตรการ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ป้องกันโรค การใช้ทรายอะเบทและการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย วิธีการป้องกันการแพร่พันธุ์ยุงลาย และการป้องกันไม่ให้ยุงลายกัด

2) พฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายของนักเรียนแกนนำชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า หลังการให้โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 25 คน พฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$=2.6, S.D.=0.1) ซึ่งก่อนการให้โปรแกรมคะแนนพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=1.8, S.D.=0.2) สอดคล้องกับการศึกษาของ หาญณรงค์ แสงแก (2558) ที่พบว่าหลังการทดลองกลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษาในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก การวิจัยครั้งนี้พบว่าหลังจากให้โปรแกรมแก่กลุ่มตัวอย่าง 20 สัปดาห์ นักเรียนมีการปรับพฤติกรรมดีขึ้น แต่ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดบางประการของสถานที่ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำ ทำให้ไม่สามารถปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมในภาพรวมได้ เช่น การใช้มุ้งหรือมุ้งลวดป้องกันยุง นอกจากนี้ยังขาดการสนับสนุนยาทากันยุงหรือสเปรย์กันยุงจากทางภาครัฐและจากทางโรงเรียน ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถที่จะหายาทากันยุงหรือสเปรย์กันยุงมาใช้ได้ ($\bar{X}$= 1.3) รวมถึงไม่สามารถแสวงหาสมุนไพรป้องกันยุงในเขตโรงเรียนได้ เช่น ตะไคร้มะกรูด ($\bar{X}$= 0.4) สะท้อนให้คะแนนในประเด็นดังกล่าวมีคะแนนลดลง อย่างไรก็ตาม พบว่านักเรียนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันโรคนำโดยยุงลายได้ดีขึ้นหลายประเด็น เช่น การทำความสะอาดบ้านและหอนอนให้ปลอดโปร่งอยู่เสมอเพื่อไม่ให้ยุงพักเกาะ ($\bar{X}$= 3.6) การไม่เข้าไปในสถานที่รกทึบมีน้ำขัง และแสงสว่างไม่เพียงพอ ซึ่งเป็นแหล่งที่ยุงชุม ($\bar{X}$= 3.5) รวมทั้งยังมีการจัดการสิ่งแวดล้อมและขยะโดยทิ้งลงถังและปิดฝาให้มิดชิดเพื่อป้องกันน้ำขังในภาชนะและขยะซึ่งนำไปสู่การเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย ($\bar{X}$= 3.3) แนวโน้มการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีโดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนแกนนำซึ่งประกอบด้วยนักเรียนแกนนำสุขภาพและแกนนำอื่นๆ สามารถที่จะส่งผลต่อการดำเนินการควบคุมป้องกันและลดความชุกของโรคติดต่อนำโดยยุงลายในโรงเรียนต่อไปได้

3) การสำรวจลูกน้ำยุงลายและค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการด้วยตนเองโดยทำการเปรียบเทียบก่อนและหลังการให้โปรแกรม 4 และ 20 สัปดาห์ พบว่าค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายที่ผู้วิจัยเป็นผู้สำรวจด้วยตนเองภายหลังนักเรียนได้รับโปรแกรม 2 ครั้งมีค่าลดลง โดยก่อนการให้โปรแกรมอยู่ในระดับความเสี่ยงสูง (HI=100, BI=850 และCI=100) หลังการให้โปรแกรม 4 และ 20 สัปดาห์ อยู่ในระดับความเสี่ยงปานกลาง (HI=50, BI=200 และCI=23.5) และระดับความเสี่ยงต่ำ (HI=0, BI=0 และ CI=0) ตามลำดับ ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ สุริยา ดอกบัว และคณะ (2561) พบว่าจากการศึกษาค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายลดลงหลังจากแกนนำครอบครัวได้รับโปรแกรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานการณ์การระบาดของโรคไข้เลือดออกในโรงเรียนฯทำให้นักเรียนเกิดความตื่นตัว และนำความรู้เรื่องการคำนวณดัชนีลูกน้ำยุงลายมาใช้ในการคำนวณรวมถึง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ผู้บริหารมีนโยบาย การรณรงค์ Big Cleaning Day การคว่ำภาชนะน้ำขัง การเปลี่ยนวัสดุปลูกต้นไม้น้ำ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็ว จะเห็นได้ว่าโปรแกรมโดยเฉพาะการสาธิตและการฝึกปฏิบัติจากสถานการณ์จริงสามารถส่งเสริมให้กลุ่มที่ได้รับโปรแกรมสามารถปฏิบัติได้และการปฏิบัติในการป้องกันโรคในมิติการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายที่ลดลง

การศึกษาโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายที่พัฒนาขึ้นสามารถเพิ่มความรู้และพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายให้แก่นักเรียนแกนนำที่เข้าร่วมโปรแกรม นอกจากนี้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่ให้แก่นักเรียนคนอื่นรวมทั้งสมาชิกในครอบครัว ซึ่งจะส่งผลต่อการควบคุมโรคติดต่อนำโดยยุงลายในสถานศึกษาและครัวเรือนต่อไป

5.3 ข้อจำกัดของการทำวิจัย

1. เนื่องจากเกิดการระบาดของโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ทำให้ส่วนราชการเข้ามาร่วมในการควบคุมโรค อาจส่งผลให้ผลของโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายมีความคลาดเคลื่อน

2. เนื่องจากโรงเรียนประจำมีแห่งเดียวของจังหวัดลำปาง การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) ทำให้ไม่สามารถมีกลุ่มควบคุมเพื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

3. กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมวิจัยภายหลังที่ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูล หลังการให้โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย 20 สัปดาห์ สำเร็จการศึกษาทำให้กลุ่มตัวอย่างขาดหายไปส่งผลให้การเก็บข้อมูลไม่ครบตามจำนวนที่ตั้งไว้คือ 30 คน

5.4 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายขยายในกลุ่มนักเรียนเป้าหมายอื่นหรือในโรงเรียนประจำอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยอาจปรับรูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนและจัดช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อเป็นการให้นักเรียนเกิดความรู้และส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายที่ดีต่อไป นอกจากนี้ กิจกรรมบางกิจกรรมตามโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย อาจนำไปประยุกต์หรือสอดแทรกเพื่อให้ความรู้แก่นักเรียนในชั้นเรียนได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2. บริหารโรงเรียนสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ในการวางแผนส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายในกลุ่มนักเรียนแกนนำและนักเรียนทั่วไป และสามารถนำบางกิจกรรมไปใช้ในระบบเฝ้าระวังและการควบคุมโรคดังกล่าวในโรงเรียนได้

3. ทางโรงเรียนสนับสนุนการปลูกสมุนไพรไล่ยุง รวมถึงยาทากันยุง และสเปรย์กันยุง

5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของนโยบายสาธารณะการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

2. กิจกรรมสำรวจลูกน้ำยุงลายควรสำรวจให้ครอบคลุมพื้นที่ในโรงเรียน เพื่อเป็นการประเมินค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายที่สามารถนำไปอ้างอิงให้ทางโรงเรียนทราบถึงภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เอกสารอ้างอิง

กองโรคติดต่อนำโดยแมลง กรมควบคุมโรค. (2562). แนวทางและมาตรฐานการสำรวจลูกน้ำยุงลาย เพื่อการเฝ้าระวังโรคติดต่อนำโดยยุงลาย (1). ม.ป.ท.

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (ม.ป.ป.). คู่มือแนวทางการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคไข้ปวดข้อยุงลาย. ม.ป.ท.

กระทรวงสาธารณสุข. (2565). คลังสือประชาสัมพันธ์ ปี2565. สืบค้นจาก https://prgroup.hss.moph.go.th/

กัณณภัค นรากร, เชษฐ์ ศิริสวัสดิ์ และกิตติมา พันธ์พฤกษา. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่5. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 15(1), 110-122.

เกศิณี วงศ์สุบิน, ขวัญเมือง แก้วดำเกิง และธราดล เก่งการพานิช. (2559). ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. *วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก โรงพยาบาลพระปกเกล้า*, 33(3), 196-209.

ขวัญธนา วงษ์จันทร์, สุวิมล ติรกานันท์ และกมลทิพย์ ศรีหาเศษ. (2562). การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในนักเรียนระดับประถมศึกษา ปีที่ 4-6 ในเขตจอมทอง. *วารสารการวัดผลการศึกษา, 36(100), 126-135.*

จรวย สุวรรณบำรุง, จันจิรา โคตรทองวงค์, คุณัญญา เชิดสุข, พิไลพร ถวิลการ, สลิตา ประเคนคชา และอรสา ไกรรัตน์. (2559). ประสบการณ์เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกในระดับมัธยมศึกษาของนักศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพเมื่อแรกรับเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง. *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้*, 2(2), 57-75.

จิรายุทธิ์ อ่อนศรี. (2561). *การพัฒนาแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้สู่การปฏิบัติในศตวรรษที่ 21 ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom (Bloom's Taxonomy)*. สืบค้นจาก http://www.nwm.ac.th/nwm/wpcontent/uploads/2018/07/%E0%B8%81%3%E0%B8%A3%E0%B8%A9%E0%B8%B5%E0%B9%88-21.pdf.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ชวาล แพรัตกุล. (2552). *เทคนิคการวัดผล*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิฑูรย์การปก.

ชวนพิศ จักขุจันทร์, ขวัญเมือง แก้วดำเกิง, ธราดล เก่งการพาณิช และคณะสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล. (2564). ผลของโปรแกรมสร้างเสริมความรอบรู้ด้านการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยประยุกต์แบบจำลองข้อมูลข่าวสาร แรงจูงใจ และทักษะทางพฤติกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารควบคุมโรค*, 47(3), 479-489.

ดาว เวียงคำ, จุฑามาศ ผลมาก, พยาม การดี, ศิริรัตน์ โกศัลย์วัฒน์, นวิยา กันทะมูล และสำเริง พรหมมงคล. (2560). ผลของโปรแกรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกต่อ ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติของแกนนำชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*, 35(1), 207-214.

ถวิล ธาราโภชน์, ศรันย์ ดำริสุข. (2543). *พฤติกรรมมนุษย์และการพัฒนาตน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทิพยวิสุทธิ์.

ทิพย์เกสร กำปนาท, ศันทนี คุณชยางกูร, สิรินทร์นิชา ปัญจอริยะกุล, ไพรศิลป์ ปินทะนา และแสงจันทร์ เกศากิจ (2563). พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยตามแนวคิดของบลูมที่ปรับใหม่. *วารสารบัณฑิตวิจัย JOURNAL OF GRADUATE RESEARCH*, 11(2), 2-9.

ธนัชชา นทีมาคุณ และจินตนา สรายุทธพิทักษ์. (2557) ผลของโปรแกรมสุขภาพในโรงเรียนที่มีต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนประถมศึกษา. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 9(1), 209-221.

นิพิฐพนธ์ สนิทเหลือ, วัชรีพร สาตร์เพ็ชร์ และญาดา นภาอารักษ์. (ม.ป.ป.). การคำนวณตัวอย่างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป G*POWER SAMPLE SIZE CALCULATION USING G*POWER PROGRAM. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 497-507.

นุชรี เอกศิลป์ และพุทธวรรณ ชูเชิด. (2559*)*. ผลการใช้นิทานเป็นสื่อการสอนเพื่อพัฒนาความรู้และเจตคติต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนในระดับประถมศึกษา. *วารสารโรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์*, 12(1), 37-51.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2535). *การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: สามเจริญพานิช.

บุญชม ศรีสะอาด. (2543). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น จำกัด.

ปะการัง ศรีมี และคณะ. (2564). ผลของโปรแกรมการส่งเสริมสุขภาพที่ประยุกต์ส่วนผสมการตลาดเชิงสังคมต่อความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก. *วารสารควบคุมโรค*, 47(2), 1330-1340.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ประทุมรัตน์ สิทธิชัย. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกและพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค9. *วารสารสาธารณสุขและวิทยาศาสตร์สุขภาพ,* 3(2), 110-123.

พันธุ์ทิพย์ รามสูต. (2540). *พฤติกรรมมนุษย์และพฤติกรรมสุขภาพ*. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลิฟวิ่ง.

ไพโรจน์ พรหมพันใจ, ธีระวุธ ธรรมกุล, ทิพยรัตน์ ธรรมกุล และพรรณรัตน์ เป็นสุข. (2556) ประสิทธิผลของโปรแกรมการพัฒนาทักษะการบริหารงานให้แก่แกนนำระดับอำเภอเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่เครือข่ายบริการที่9. *วารสารควบคุมโรค,* 39(3), 194-203.

มารุต พัฒผล. (มปป.). *ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มการรู้คิด*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ยุภารัตน์ ทุมแก้ว และรุจิรา ดวงสงค์. (2561). ผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเวียงเก่า จังหวัดขอนแก่น. *วารสารทันตภิบาล*, 29(1), 36-48

พิชัย พวงสด, อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ และพุฒิพงษ์ มากมาย. (2563). ความรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เขตตำบลหนองใหญ่ อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนอร์ทเทิร์น,* 1(3), 1-12.

วรรณะ ชูศรีขาว, ชัยยง ขามรัตน์ และไพศาล วรสถิตย์. (2554). การประยุกต์ใช้โปรแกรมแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคร่วมกับกระบวนการสร้างพลังของแกนนำสุขภาพประจำครอบครัวที่มีต่อการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออก ตำบลเพี้ยราม อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์. *วารสารควบคุมโรค*, 37 (1), 38-46.

วรารัตน์ ทิพย์รัตน์, โสภิต สุวรรณเวลา, ประไพพิศ สิงหเสม และสายพิณ เม่งเอียด. (2561). ผลของโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองต่อพฤติกรรมการจัดการค่าความดันโลหิตในผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงโรคหลอดเลือดสมอง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้,* 4(2), 94-107.

ศณิษา ตันประเสริฐ. (2561). ประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการลดดัชนีลูกน้ำยุงลาย. *วารสารควบคุมโรค*, 44(2), 185-196.

ศิรินันท์ คำสี และญาดา เรียมริมมะดัน. (2561). ความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดโสธรวราราม วรวิหาร ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสาร มฉก. วิชาการ,* 22(43-44), 43-54.

ศุภาพร โพธิ์เอี้ยง และอทิตยา เฉิดโฉม. (2562). ประสิทธิผลของโปรแกรมการให้ความรู้เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังเบาหวานระยะที่ 3-4 โรงพยาบาลแม่เมาะ. *วารสารวิชาการสุขภาพภาคเหนือ*, 6(1), 32-44.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ศูนย์ป้องกันโรคไข้เลือดออก กลุ่มงานควบคุมสัตว์และแมลงนำโรค กองควบคุมโรคติดต่อ สำนักอนามัย. (2560) .*คำชี้แจงการดำเนินงานเรื่องโรคไข้เลือดออก ปีงบประมาณ 2561* (1). ม.ป.ท.

สุริยา ดอกบัว, มณฑิชา รักศิลป์ และเผ่าไทย วงศ์เหลา. (2561). ผลของโปรแกรมการสร้างพลังอำนาจโดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมและการให้แรงสนับสนุนทางสังคมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของแกนนำครอบครัวในเขตเทศบาลตำบลโคกก่ง อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ. *วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 7(1), 103-114.

หาญณรงค์ แสงแก. (2558). ผลของโปรแกรมสุขศึกษาในการป้องกันและควบคุมไข้เลือดออกของแกนนำครัวเรือน ตำบลเมืองไผ่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร*, 10(1), 65-81.

อดุลย์ ฉายพงษ์ และสุกัญญา อินลักษณ์. (2562). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของ เด็กวัยเรียน อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี. *วารสารสถาบันบำราศนาดูร*, 13(2), 182-191.

อุษาวดี ถาวระ, อภิวัฏ ธวัชสิน, จักรวาล ชมภูศรี, พัชราวรรณ ศิริโสภา และพายุ ภักดีนวน.(2559) *ยุงร้ายกว่าเสือ* (1) กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

Bloom, B. (1971). Mastery learning.New York: Holt, Rinehart & Winston.

Bloom, B. S., et al. (1956). Toxonomy of Educational Objectives: Cognitive and Affective Domains. New York: David Mckay.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง ผลของโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายต่อความรู้และพฤติกรรมในเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเพื่อการศึกษาของนักศึกษาสาธารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายต่อความรู้และพฤติกรรมในเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
2. แบบสอบถามแบ่งเป็น 4ส่วน ประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถามที่ให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้กรอกด้วยตนเอง

- **ส่วนที่1** แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล
- **ส่วนที่2** แบบวัดความรู้เกี่ยวกับ การป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย
- **ส่วนที่3** แบบวัดพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

2.2 แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาทำการสำรวจด้วยตนเอง

- **ส่วนที่4** แบบบันทึกการสำรวจลูกน้ำยุงลาย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐ หรือเติมข้อความในช่องว่างที่ตรงตามความเป็นจริงของนักเรียน

1. ชื่อเล่นของนักเรียน.....

2. เพศ

   ○ 1. ชาย

   ○ 2. หญิง

3. อายุ……. ปี

4. ระดับการศึกษาหรือกำลังศึกษาอยู่ในชั้นใด

   ○ มัธยมศึกษาปีที่ 1

   ○ มัธยมศึกษาปีที่ 2

   ○ มัธยมศึกษาปีที่ 3

5. ประเภทแกนนำ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

   ☐ แกนนำนักเรียน

   ○ แกนนำเยาวชน

   ○ แกนนำยาเสพติด

   ○ แกนนำด้านสุขภาพอื่นๆ

   ☐ อื่นๆ(โปรดระบุ).....

6. สถานที่พัก (ระบุที่ตั้งหอนอน/ ชื่อหอนอน) .....

7. ประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อนำโดยยุงลายของคนในครอบครัว (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

   ☐ 1. คนในครอบครัวป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก

   ☐ 2. คนในครอบครัวป่วยด้วยโรคติดเชื้อไวรัสซิกา

   ☐ 3. คนในครอบครัวป่วยด้วยโรคไข้ปวดข้อยุงลาย(ชิคุนกุนยา)

   ☐ 4. คนในครอบครัวไม่เคยป่วยด้วยโรคติดต่อ นำโดยยุงลาย

8. ประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อนำโดยยุงลาย (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

   ☐ 1. ฉันเคยป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก

   ☐ 2. ฉันเคยป่วยด้วยโรคติดเชื้อไวรัสซิกา

   ☐ 3. ฉันเคยป่วยด้วยโรคไข้ปวดข้อยุงลาย (ชิคุนกุนยา)

   ☐ 4. ฉันไม่เคยป่วยด้วยโรคติดต่อนำโดยยุงลายมาก่อน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

9. การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. ทางสื่ออินเตอร์เน็ต เช่น Facebook เว็บไซต์

☐ 2. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

☐ 3. ครูสอนในชั้นเรียน

☐ 4. ทางเสียงตามสายในโรงเรียน

☐ 5. อื่นๆระบุ .....

☐ 6. ไม่เคยได้รับมาก่อน

10. การแนะนำหรือบอกให้เพื่อนและครอบครัวในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

☐ ไม่เคย

☐ เคย ระบุ

- ○ เป็นประจำ คือ ปฏิบัติ 5ครั้งขึ้นไปใน 1 สัปดาห์
- ○ บ่อยครั้ง คือ ปฏิบัติ 3-4 ครั้งขึ้นไปใน 1 สัปดาห์
- ○ นานๆครั้ง คือ ปฏิบัติ 2 ครั้งขึ้นไปใน 1 สัปดาห์
- ○ บางครั้ง คือ ปฏิบัติ 1 ครั้งขึ้นไปใน 1 สัปดาห์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับ การป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

คำสั่ง

1.โปรดตรวจสอบเอกสารก่อนลงมือทำ แบบทดสอบ

2.ให้ทำเครื่องมือ × ลงในคำตอบในข้อที่นักเรียนคิดว่าถูกต้องมากที่สุด

3.กำหนดเวลาทำแบบทดสอบ 1 ชั่วโมง

1. วงจรชีวิตของยุงลายประกอบด้วยระยะใด

ก. ระยะไข่, ระยะลูกน้ำ, ระยะตัวโม่ง, ระยะตัวเต็มวัย

ข. ระยะไข่, ระยะลูกน้ำ, ระยะตัวโม่ง

ค. ระยะไข่, ระยะตัวโม่ง

ง. ระยะไข่, ระยะตัวเต็มวัย

2.ไข่ยุงลายจะมีชีวิตอยู่ได้นานเท่าใด

ก. 1 เดือน

ข. 3 เดือน

ค. 6 เดือน

ง. 1 ปี

3. เวลาในการออกหากินของยุงลายคือช่วงเวลาใด

ก. กลางวัน

ข. กลางคืน

ค. พลบค่ำ

ง. เช้ามืด

4. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

ก. ผู้ป่วยโรคติดต่อนำโดยยุงลายมีสาเหตุจากยุงที่มีเชื้อในตัวไปกัดเท่านั้น

ข. ฤดูกาลเกิดโรคที่พบผู้ป่วยมากที่สุดคือฤดูร้อน

ค. โรคติดต่อนำโดยยุงลาย ได้แก่ โรคไข้ปวดข้อยุงลาย (ชิคุนกุนยา) , โรคไข้เลือดออก , โรคเท้าช้าง

ง. หากพบตุ่มคันขึ้นตามตัวให้สันนิษฐานได้ว่าเป็นโรคไข้ปวดข้อยุงลาย

5. ถ้าเราป่วยด้วยโรคติดต่อนำโดยยุงลายจะแสดงอาการหลังรับเชื้อกี่วัน

ก. 1-2 วัน

ข. 2-3 วัน

ค. 3-4 วัน

ง. 5-8 วัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

6. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

ก. โรคไข้เลือดออกเกิดจากยุงลาย เป็นพาหะนำโรค อาการเฉพาะคือ ไข้สูงเฉียบพลัน มีจ้ำเลือดตามผิวหนัง

ข. โรคติดเชื้อไวรัสซิกา เกิดจากยุงลายเป็นพาหะนำโรค อาการเฉพาะคือ หากมารดาได้รับเชื้อขณะตั้งครรภ์เด็กที่เกิดมาจะมีความผิดปกติ เช่น สมองเล็ก แคระแกร็น พัฒนาการช้า

ค. โรคไข้ปวดข้อยุงลาย (ชิคุนกุนยา) เกิดจากยุงลายเป็นพาหะนำโรค อาการเฉพาะคือ ปวดข้อมือ ข้อเท้า

ง. โรคไข้เลือดออกจะพบในเด็กเท่านั้นผู้ใหญ่ไม่สามารถเป็นได้

7. ผู้ป่วยที่ป่วยด้วยโรคติดต่อนำโดยยุงลายเหตุใดถึงห้ามรับประทานยาแอสไพริน

ก. ทำให้เกิดภาวะเกล็ดเลือดต่ำ และเพิ่มภาวะเลือดออกได้

ข. ทำให้เกิดอาการปวดศีรษะที่เป็นผลข้างเคียงได้

ค. เกิดภาวะอาเจียนท้องเสียที่เป็นผลข้างเคียงจากยา

ง. ทำให้มีอาการแพ้ยาได้ง่าย

8. ควรแนะนำให้เพื่อนปฏิบัติตัวอย่างไรหากมีอาการเข้าข่ายเป็นโรคไข้เลือดออก

ก. หากมีไข้ให้ทานยาพาราเซตามอล

ข. หากมีอาการหนาวสั่นให้ห่มผ้าหลายๆชั้น

ค. ป้องกันตนเองไม่ให้ยุงกัดเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อไปสู่ผู้อื่น

ง. ข้อ ก และ ค ถูก

9. มาตรการ 5ป.1ข. (ปิด ปล่อย เปลี่ยน ปรับ ปฏิบัติ ขัด) ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง

ก. ปิด คือการปิดภาชนะที่มีน้ำขังเพื่อไม่ให้ยุงลายที่เข้าไปวางไข่บินออกมา

ข. ปล่อย คือปล่อยปลากินยุงที่มาไข่ในน้ำ และเปลี่ยน คือเปลี่ยนน้ำในภาชนะทุก 7 วัน

ค. ปฏิบัติ คือปฏิบัติเป็นประจำจนเป็นนิสัยต่อเนื่องนาน 7 วัน

ง. ขัด คือ ขัดภาชนะก่อนเปลี่ยนน้ำกำจัดยุง

10. ข้อใดคือวิธีการป้องกันยุงลายกัดที่ปลอดภัยมากที่สุด

ก. นอนในมุ้งทุกครั้ง

ข. จุดยากันยุง

ค. ใช้เสปรย์หอมฉีดกันยุง

ง. ทาครีมกันยุง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

11. วิธีการใดสามารถป้องกันโรคไข้เลือดออกที่อาจเกิดกับนักเรียนได้ดีที่สุด

ก. ฉีดวัคซีนตั้งแต่ยังเด็ก

ข. กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย

ค. ออกกำลังกายสม่ำเสมอ

ง. เวลานอนควรทายากันยุง

12. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับทรายอะเบท

ก. ควรขัดภาชนะให้สะอาดก่อนนำทรายอะเบทใส่ในภาชนะ

ข. ทรายอะเบท จะป้องกันไม่ให้เกิดลูกน้ำยุงลายได้นานประมาณ 3 เดือน

ค. หากเผลอกลืนกินทรายอะเบทที่มีความเข้มข้นสูง ให้ทำให้อาเจียน บ้วนปากล้างปากด้วยน้ำสะอาด แล้วรีบนำส่งแพทย์ทันที

ง. ทรายอะเบทมีอันตรายเฉพาะกับลูกน้ำยุงลายเท่านั้น

13. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกในโรงเรียน

ก. การสำรวจและทำลายแหล่งน้ำขัง เพื่อเป็นการป้องกันยุงลายมาวางไข่

ข. งดการใช้แจกันใส่น้ำปลูกต้นไม้เนื่องจากยุงลายจะไปไข่ที่ใบของต้นไม้ได้

ค. ยกเลิกการใช้แท้งค์น้ำก่อปูนในห้องสุขา เพื่อให้สามารถล้างและคว่ำได้ทุกสัปดาห์

ง. เก็บและแยกพลาสติกขาย เพื่อลดพลาสติกที่ถูกทิ้งไว้จนกลายเป็นเพาะพันธุ์ยุงในฤดูฝน

14. สมุนไพรไทยในข้อใดที่สามารถช่วยไล่ยุงได้

ก. ตะไคร้หอม มะกรูด

ข. พริกขี้หนู หัวหอม

ค. ใบกระเพรา ต้นหอม

ง. ดอกบัว ดอกมะลิ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ส่วนที่ 3 แบบวัดการปฏิบัติในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

คำชี้แจง ความถี่ในการปฏิบัติโดยเฉลี่ยต่อสัปดาห์

เป็นประจำ หมายถึง ปฏิบัติ 7 ครั้งขึ้นไป/ สัปดาห์

บ่อยครั้ง หมายถึง ปฏิบัติ 5-6 ครั้งขึ้นไป/ สัปดาห์

นาน ๆ ครั้ง หมายถึง ปฏิบัติ 3-4 ครั้งขึ้นไป/ สัปดาห์

บางครั้ง หมายถึง ปฏิบัติ 1-2 ครั้งขึ้นไป/ สัปดาห์

ไม่เคยเลย หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติเลย

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง □ ของแต่ละข้อความที่ตรงกับการปฏิบัติของท่านในช่วงปัจจุบันนี้

ข้อ	ข้อปฏิบัติ	ความถี่ในการปฏิบัติโดยเฉลี่ยต่อสัปดาห์				
		เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
1.	ฉันชอบสวมใส่เสื้อผ้าแขนยาว และกางเกงขายาวเมื่ออยู่ในหอนอน หรือออกไปทำกิจกรรมข้างนอกเพื่อป้องกันยุงกัด					
2.	ฉันทายากันยุง หรือฉีดสเปรย์เพื่อป้องกันยุงกัด					
3.	ฉันใช้สมุนไพรใกล้ตัว เช่นตะไคร้มาใช้ในการไล่ยุง					
4.	ฉันไม่เข้าไปอยู่และเล่นกับเพื่อนในสถานที่รกทึบมีน้ำขัง และแสงสว่างไม่เพียงพอ					
5.	ฉันปิดประตูและหน้าต่างหอนอนเป็นประจำทั้งกลางวันและกลางคืน เพื่อป้องกันยุงเข้ามาในห้อง					
6.	ฉันทำความสะอาดบ้านหรือหอนอนให้ปลอดโปร่งอยู่เสมอเพื่อไม่ให้ยุงลายมาพักเกาะ					
7.	ฉันคว่ำภาชนะที่มีน้ำท่วมขัง หรือเปลี่ยนน้ำในภาชนะน้ำขังต่างๆเนื่องจากอาจเป็นแหล่งน้ำขังทำให้ยุงลายมาวางไข่ได้					
8.	ฉันลดการใช้กล่องโฟม แก้วพลาสติกเนื่องจากอาจเป็นแหล่งน้ำขังทำให้ยุงลายมาวางไข่ได้					
9.	ฉันเก็บขยะทิ้งลงถังที่มีฝาปิดมิดชิด เพื่อป้องกันน้ำขังในขยะและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย					

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อ	ข้อปฏิบัติ	ความถี่ในการปฏิบัติโดยเฉลี่ยต่อสัปดาห์				
		เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
10.	เมื่อฉันพบภาชนะที่ไม่มีฝาปิด ฉันจะนำฝามาปิดภาชนะให้เรียบร้อยเพื่อป้องกันยุงลายมาวางไข่					
11.	ฉันสำรวจและกำจัดลูกน้ำยุงลายเพื่อป้องกันไม่ให้ลูกน้ำยุงลายเจริญเติบโตเป็นยุง					
12.	ฉันขัดทำความสะอาดภาชนะที่มีน้ำขังก่อนใส่ทรายอะเบท					
13.	ฉันใส่ทรายอะเบทกำจัดลูกน้ำยุงลายในอ่างน้ำห้องน้ำโรงเรียน					
14.	ฉันเปลี่ยนน้ำในแจกันดอกไม้โดยการใช้วัสดุอื่นแทน เช่น ดิน ,ดินวิทยาศาสตร์ ,โอเอซิส หรือใส่ทิชชูอุดปากแจกัน					

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ส่วนที่ 4 แบบบันทึกการสำรวจลูกน้ำยุงลาย

ครั้งที่.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ…….. เวลา .....

ชื่อเล่น……..…… ชั้น.....

ภาชนะที่สำรวจ	ภาชนะทั้งหมดที่สำรวจ (ชิ้น)	ภาชนะที่พบลูกน้ำ (ชิ้น)	สถานที่สำรวจ
1.แจกัน ขวด กระถางปลูกต้นไม้ / ต้นไม้น้ำ			
2.จานรองกระถางต้นไม้			
3.ถาดรองน้ำตู้น้ำดื่ม			
4.ถาดรองน้ำที่ค่ำแก้ว จาน			
5.อ่าง /ถังน้ำในห้องน้ำห้องส้วม			
6.อ่างน้ำพุ อ่างบัว			
7.ภาชนะขังน้ำขนาดเล็กนอกอาคาร เช่น กล่องโฟม ถ้วยพลาสติก			
8.ภาชนะขังน้ำขนาดใหญ่ เช่น อ่างซีเมนต์ ถังพลาสติก			
9.กาบใบพืช เช่น กล้วย พลับพลึง			
10.ยางรถยนต์ที่ไม่ใช้			
11.ภาชนะอื่นๆที่มีน้ำขัง (ระบุ)			
12.อื่นๆระบุ			

HI = จำนวนอาคารที่สำรวจพบลูกน้ำ X 100
จำนวนอาคารที่สำรวจทั้งหมด

BI = จำนวนภาชนะที่พบลูกน้ำ X 100
จำนวนอาคารที่สำรวจทั้งหมด

CI = จำนวนภาชนะที่พบลูกน้ำ X 100
จำนวนภาชนะที่สำรวจทั้งหมด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ข

เอกสารรับรองจริยธรรมในมนุษย์

เอกสารเลขที่ ET008/2565

Document No. ET008/2022

หนังสือรับรองการพิจารณาจริยธรรมโครงการวิจัย

Certification of Approval

รับรองโดย

Issued By

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Committee of Research Ethics, Faculty of Public Health, Chiang Mai University

โครงการวิจัย:	ผลของโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายต่อความรู้และพฤติกรรมในเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
Title of Project:	Effects of Vector-Borne Diseases Prevention and Control Program on Knowledge and Behaviors Among High School Students, Mueang District, Lampang Province
หัวหน้าโครงการวิจัย:	ประภาศรี วงศ์จินดารักษ์
Principal Investigator:	PRAPASRI WONGCHINDARAK
สังกัดหน่วยงาน:	คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Affiliation:	Faculty of Public Health, Chiang Mai University

คณะกรรมการได้พิจารณาและให้ความเห็นชอบในประเด็นจริยธรรมต่อโครงการวิจัยนี้
ในวันที่ 30 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2565 ถึง 29 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2567
The Committee has reviewed and approved this project on 30 June 2022 to 29 June 2024

.....

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จักรกฤษณ์ วังราษฎร์
Assistant Professor Dr. Jukkrit Wungrath
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chairperson Committee of Research Ethics in Faculty of Public Health, Chiang Mai University

.....

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์สุวัฒน์ จริยาเลิศศักดิ์
Emeritus Professor Suwat Chariyalertsak, MD., Dr.PH.
คณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Dean of Faculty of Public Health, Chiang Mai University

ภาคผนวก ค

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. อาจารย์ ดร.พัฒนา นาคทอง	อาจารย์หัวหน้าภาควิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน สังกัดมหาวิทยาลัยเนชั่น
2. คุณยงยุทธ วงค์วิชัย	รองประธานกลุ่มเพื่อนเพื่อเด็กและเยาวชนจังหวัดลำปาง สังกัดกลุ่มเพื่อนเพื่อเด็กและเยาวชนจังหวัดลำปาง
3. คุณศิริพันธ์ หอมแก่นจันทร์	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ หัวหน้าศูนย์บริการสาธารณสุขบ้านกล้วยม่วง สังกัดศูนย์บริการสาธารณสุขบ้านกล้วยม่วง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างของสื่อการสอนในโปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

การพิทักษ์สิทธิ์ผู้เข้าร่วมวิจัย

โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายต่อความรู้และพฤติกรรม

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

กิจกรรม

กิจกรรมที่ 1
สถานีสำรวจยุง

กิจกรรมที่ 2
ให้ความรู้ป้องกันยุงลาย
ตัวร้าย

กิจกรรมที่ 3
ให้ความรู้การปรับสภาพ
แวดล้อมป้องกันยุงลายตัวร้าย

กิจกรรม

กิจกรรมที่ 4
แกนนำเก่งถ่ายทอดความรู้เริ่ด

กิจกรรมที่ 5
Walk Rally
ไล่ล่าหาลูกน้ำยุงลาย

กิจกรรมที่ 1

สถานีสำรวจยุง

แบ่งกลุ่มแกนนำนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม
ให้ร่วมตอบคำถามดังนี้

กิจกรรมที่ 1

สถานีสำรวจยุง

สถานี 1

เมื่อพูดถึงโรคติดต่อนำโดยยุง
ลายนึกถึงอะไร ?

กิจกรรมที่ 1

สถานีสำรวจยุง

สถานี 2

สถานการณ์โรคติดต่อนำโดยยุง
ลายในโรงโรงเรียนที่ผ่านมา
เป็นอย่างไร ?

กิจกรรมที่ 1

สถานีสำรวจยุง

สถานี 3

ผลกระทบของโรคติดต่อนำ
โดยยุงลายมีอะไรบ้าง ?

กิจกรรมที่ 1

สถานีสำรวจยุง

สถานี 4

ที่มาผ่านเราได้ดำเนินการ
อะไรบ้างเกี่ยวกับ
โรคติดต่อนำโดยยุงลาย ?

กิจกรรมที่ 1

สถานีสำรวจยุง

สถานี 5

สิ่งที่อยากเห็น /ความท้าทายใน
ป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ?

กิจกรรมที่ 2

ให้ความรู้ป้องกัน ยุงลายตัวร้าย

กิจกรรมที่ 2

ให้ความรู้ป้องกันยุงลายตัวร้าย

1. โรคติดต่อนำโดยยุงลาย
2. สถานการณ์โรคติดต่อนำโดยยุงลาย
2. วงจรการเกิดยุงลาย

กิจกรรมที่ 2

ให้ความรู้ป้องกันยุงลายตัวร้าย

3. การป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย
4. ให้ความรู้เรื่องยาขั้นพื้นฐาน
5. ให้ความรู้ลักษณะอาการ การเกิดโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

กิจกรรมที่ 3

ให้ความรู้การปรับสภาพแวดล้อม ป้องกันยุงลายตัวร้าย

1

ให้ความรู้แกนนำนักเรียนในเรื่องการสำรวจลูกน้ำยุงลาย

(การคำนวณคะแนนค่า Hi Ci Bi)

กิจกรรมที่ 3

ให้ความรู้การปรับสภาพแวดล้อม ป้องกันยุงลายตัวร้าย

2

ให้ความรู้แกนนำนักเรียนในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดีในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

ความหมาย

การตรวจสอบลูกน้ำยุงลาย

การตรวจสอบหาลูกน้ำยุงลายในแหล่งเพาะพันธุ์ยุงหรือภาชนะต่างๆที่มีน้ำขังทุกชนิดในสถานที่ที่สำรวจ

การสำรวจลูกน้ำยุงลาย

การสำรวจให้ใช้ไฟฉายส่องดูลูกน้ำในภาชนะเก็บขังน้ำ ภาชนะที่สำรวจได้แก่

แจกัน

ยางรถเก่า

เศษถุงขนม

เศษขวดน้ำ

การสำรวจลูกน้ำยุงลาย

สำหรับการสำรวจในโรงเรียนให้สำรวจภาชนะเก็บน้ำในอาคารเรียนทุกหลัง ห้องน้ำ และบริเวณรอบๆโรงเรียน ได้แก่

ถังน้ำในห้องน้ำ

ท่อระบายน้ำเสีย

สนามเด็กเล่น

โรงอาหาร

การคำนวณค่า Hi Ci Bi

การคำนวณค่า Hi

จำนวนหลังคาเรือนที่พบลูกน้ำ × 100 ÷ จำนวนหลังคาเรือนที่สำรวจ

การคำนวณค่า Ci

จำนวนภาชนะที่พบลูกน้ำ × 100 ÷ จำนวนภาชนะที่สำรวจ

การคำนวณค่า Bi

จำนวนภาชนะที่พบลูกน้ำ × 100 ÷ จำนวนหลังคาเรือนที่สำรวจ

ดัชนีความชุกของลูกน้ำ

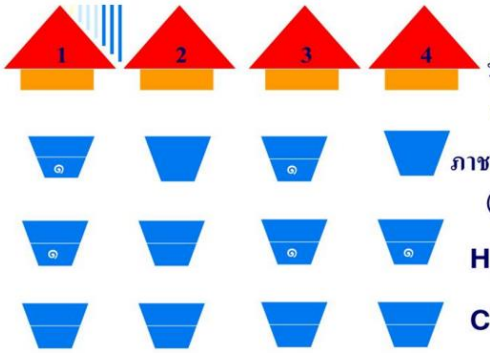

บ้าน (4) —HI→ บ้านมีลูกน้ำ (3)

ภาชนะมีน้ำ (10) —CI→ ภาชนะมีลูกน้ำ (5)

BI

$HI = \frac{3}{4} \times 100 = 75\ \%$

$CI = \frac{5}{10} \times 100 = 50\ \%$

$BI = \frac{5}{4} \times 100 = 125$

การประเมินความชุกลูกน้ำยุงลาย

HI (House Index) หมายถึง ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายที่พบในหมู่บ้าน (ร้อยละของการพบลูกน้ำยุงลายในบ้านที่ทำการสำรวจในพื้นที่)

ภาวะความเสี่ยงต่อการเกิดการแพร่โรคไข้เลือดออก	ค่า HI
ปลอดภัย	0
เสี่ยงต่ำ	< 10
เสี่ยงสูง	10 – 50
เสี่ยงสูงมาก	> 50

การประเมินความชุกลูกน้ำยุงลาย

CI (Container Index) หมายถึง ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายที่พบในอาคารสถานที่และโรงเรียน (ร้อยละของการพบลูกน้ำยุงลายในภาชนะใส่น้ำ)

ภาวะความเสี่ยงต่อการเกิดการแพร่โรคไข้เลือดออก	ค่า HI
ปลอดภัย	0
เสี่ยงต่ำ	<5
เสี่ยงสูง	5—9
เสี่ยงสูงมาก	>10

ความหมาย

สิ่งแวดล้อม

ทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวเราทั้งที่มีและไม่มีชีวิต แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สิ่งแวดล้อมที่เกิดตามธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการเกิดโรคอันเนื่องมาจาก

สิ่งแวดล้อม

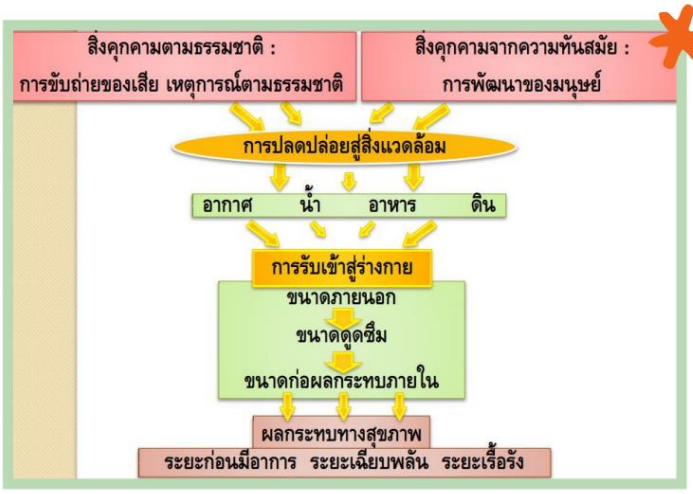

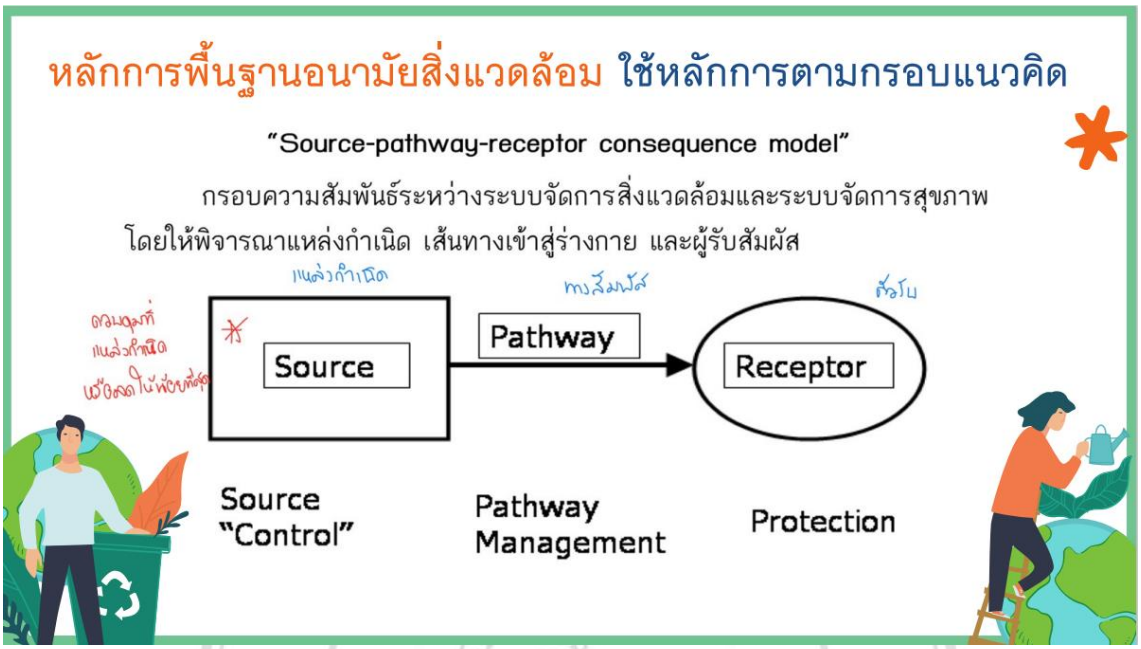
หลักการพื้นฐานอนามัยสิ่งแวดล้อม ใช้หลักการตามกรอบแนวคิด
"Source-pathway-receptor consequence model"
กรอบความสัมพันธ์ระหว่างระบบจัดการสิ่งแวดล้อมและระบบจัดการสุขภาพ
โดยให้พิจารณาแหล่งกำเนิด เส้นทางเข้าสู่ร่างกาย และผู้รับสัมผัส
Source
Pathway
Receptor
Source "Control"
Pathway Management
Protection

กิจกรรมที่ 4
แกนนำเก่ง
ถ่ายทอดความรู้ เริ่ด
ให้ความรู้แกนนำนักเรียน
เรื่องทักษะการสื่อสารที่ดีให้ผู้อื่น

กิจกรรมที่ 4

แกนนำเก่งถ่ายทอดความรู้เริ่ด

แบ่งกลุ่มแกนนำนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม

กิจกรรมที่ 4

แกนนำเก่งถ่ายทอดความรู้เริ่ด

แจกหัวข้อในการฝึกจำลองทักษะการสื่อสารให้แต่ละกลุ่มดังนี้

2

การให้ความรู้หน้าชั้นเรียน

กิจกรรมที่ 4

แกนนำเก่งถ่ายทอดความรู้เริ่ด

แจกหัวข้อในการฝึกจำลองทักษะการสื่อสารให้แต่ละกลุ่มดังนี้

3 *การจัดทำบอร์ดให้ความรู้ (แกนนำนักเรียนกลุ่มนี้จะได้รับอุปกรณ์ในการตกแต่งให้ความรู้บอร์ด)*

กิจกรรมที่ 4

แกนนำเก่งถ่ายทอดความรู้เริ่ด

แจกหัวข้อในการฝึกจำลองทักษะการสื่อสารให้แต่ละกลุ่มดังนี้

4 *การสมมติสถานการณ์ให้แกนนำนักเรียนตอบคำถามเพื่อนนักเรียนที่สงสัยเกี่ยวกับเรื่องการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย*

กิจกรรมที่ 5

WALK RALLY

ภารกิจไล่ล่าหาลูกน้ำยุงลาย

ให้แกนนำนักเรียนลงพื้นที่ในโซนที่จัดให้เพื่อจำลองเหตุการณ์ใน การหาตัวลูกน้ำยุงลายและทำการคำนวณคะแนนค่า Hi Ci Bi และจัดการกับภาชนะที่พบลูกน้ำยุงลายอย่างถูกวิธี

ภาคผนวก จ
รูปภาพที่เกี่ยวข้องในการวิจัย

ภาพกิจกรรมการอบรมให้ความรู้แก่กลุ่มตัวอย่าง

ภาพกิจกรรมสมมติสถานการณ์การให้ความรู้หน้าชั้นเรียน

ภาพกิจกรรมกลุ่มการจัดบอร์ดในหัวข้อความรู้เรื่องโรคติดต่อนำโดยยุงลายการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย และวงจรชีวิตยุงลาย

ภาพกิจกรรมกลุ่มหลังการจัดบอร์ดในหัวข้อความรู้เรื่องโรคติดต่อนำโดยยุงลายการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลาย และวงจรชีวิตยุงลาย

ก่อนการให้โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายโรงเรียนมีการใช้ยางรถยนต์มาตกแต่งบริเวณสนามกีฬา ซึ่งพบน้ำขังและมีลูกน้ำยุงลาย

หลังการให้โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายทางโรงเรียนมีการรื้อยางรถยนต์ที่เป็นแหล่งน้ำขัง และใส่ดินปลูกต้นไม้แทน

ก่อนการให้โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายโรงเรียนไม่ได้มีการเลี้ยงปลาหางนกยูงในสระน้ำทำให้เกิดลูกน้ำยุงลาย

หลังการให้โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายทางโรงเรียนมีการปลูกผักตบชวา และนำปลาหางนกยูงมาเลี้ยง

ก่อนการให้โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายโรงเรียนมีการปลูกพืชน้ำทำให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย

หลังการให้โปรแกรมการป้องกันโรคติดต่อนำโดยยุงลายทางโรงเรียนมีการเปลี่ยนมาปลูกต้นไม้โดยใช้ดิน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวประภาศรี วงศ์จินดารักษ์
ประวัติการศึกษา	
ปีการศึกษา 2557	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาธารณสุขศาสตร์ (ทันตสาธารณสุข) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดพิษณุโลก
ปีการศึกษา 2559	ปริญญาตรี วิทยาศาสตรบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
ประสบการณ์	
เมษายน 2557 – 2559	ตำแหน่ง เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่อิง อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา
มกราคม 2560 – มกราคม 2561	ตำแหน่ง เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดงเจน อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา
กุมภาพันธ์ 2561 – พฤศจิกายน 2562	ตำแหน่ง เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข ปฏิบัติงาน ศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลตำบลสันนาเม็ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
กุมภาพันธ์ 2563 – ปัจจุบัน	ตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ งานป้องกันและควบคุมโรค กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองเขลางค์นคร จังหวัดลำปาง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved